

Vita clarissimi philosophi et medici excellentissimi Conradi Gesneri Tigurini

<https://hdl.handle.net/1874/429762>

W

V I T A
CLARISSIMI PHI
LOSOPHI ET MEDICI EX

CELLENTISSIMI CONRADI GES-

NERI Tigurini, conscripta à IOSIA

SIMLERO Tigurino.

ITEM, *Epistola Gesneri de libris à se editis. Et Car-*
mina complura in obitum eius conscripta.

HIS ACCESSIT

CASPARI VVOLPHII Tigurini Me
dici & Philosophi HYPŒSCHESIS, siue, de
CON. GESNERI Stirpium historia ad IOAN.
CRATONEM S. CAES. Maieft. medicum ex-
cellentif. pollicitatio.

TIGVRI excudebat Froschouerus, 1566.

VITAE
CLARISSIMI PHI
LOSOPHI ET MEDICI EX

CELLERTISSIMI CONRADII BASSI

VERI FIGURAE CONTINENS SIOLEA

LIBERUS TIGURUS

FRANCOGALLIAE COMITATUS LIBERAE CIVITATIS

CONRADII BASSI M. D. C. LXXIIII

M. D. C. LXXIIII

FRANCOGALLIAE COMITATUS LIBERAE CIVITATIS

CONRADII BASSI M. D. C. LXXIIII

FRANCOGALLIAE COMITATUS LIBERAE CIVITATIS

CONRADII BASSI M. D. C. LXXIIII

CONRADII BASSI M. D. C. LXXIIII

FRANCOGALLIAE COMITATUS LIBERAE CIVITATIS
CONRADII BASSI M. D. C. LXXIIII

C I T A T I O N E

2

ORNATISSIMIS VI RIS, PRAESTANTIBVS ME-

DICIS, D. GEORGIO CELLARIO ET D. GASPARO VVOLPHIO urbīs Tigurinæ archiātrīs,
& Physices in schola eiusdē professoribus, IOSIAS

SIMLERVS gratiam & pacem à Deo patre
per Iesum Christum Dominum no-
strum precatur.

AT V R A hoc nobis datum esse arbitror,
uirī ornatissimi, ut cum scripta & labores
uidemus, quos memoria digni uirī poste-
ritati reliquerūt, eos ipsos corā uiderē,
& qui nam ac quales fuerint, cognoscere cupiamus.
Cui desiderio multi ut satisfaciant, praestantium ui-
rorum icones depingi curant, quæ quā proximē u-
niuscuiusq; uultum referant. Verum cum ingenti-
um animorum uirtutes intueri praestet, quā uel opti-
mē ad uiuum expressas effigies, inani quanquam iu-
cunda oculis uoluptate spectasse, rectius illi mihi fa-
cere uidentur, qui uitam eorum, dicta, facta, studiaq;
praecipua, literis commendant. Itaq; cum existimarem
multos cupidos esse cognoscendī uitam Gesneri no-
stri, cuius magnum est nomen inter omnes eruditos,
uolui literis mandare & in publicum edere, quæ de il-
lius uita memoratu digna cognoscere potui. Existi-
maui autem me debere hoc officium homini amicis-
simo, quem, dum uixit, plurimum amaui & colui, &
me uicissim ab eo amari expertus sum: etsi enim non
dubitem apud omnes doctos claram & sempiternam
nominis memoriam ipsum habiturum, propter exi-
mias & singulares uirtutes, & admirandam eruditio-

P R A E F A T I O.

nem: tamen grati & memoris animi esse arbitratus sum, hac ratione testificari amorem & uoluntatem erga uirum optimum & mihi amicissimum. Deinde ita tui me hac ratione etiam publicè de studijs adolescentum posse bene mereri. Etenim si rectè loquitur durus ille senex in Comœdia:

Inspicere tanquam in speculum uitas omnium

Iubeo, atq; ex alijs sumere exemplum sibi,

Hoc facito,

Hoc fugito,

Hoc laudi est,

Hoc uitio datur.

Rectissimè illi faciunt, qui uitas præclarorum uirorum tanquam speculum iuuentuti proponunt, unde præclara exempla ad imitandum depromere possint: quando ubique occurrit de quo dicere possis, Hoc facito, Hoc laudi est. Præclare quidem de omni genere officiorum scripserunt philosophi, & multò de eisdem exactius præcipiunt theologi, sed ea quæ illi uerbis subtiliter disputant, obscuriora plerùmque sunt, uita autem & factis summorum uirorum illustrantur. Quare cum Gesneri nostri uita, pietate, humanitate, & omni uirtutū officiorumque genere plena fuerit, non dubito hanc qualemcumque eius descriptionem multis gratam & utilem fore. Vobis autem ornatissimi uiri, hūc meum laborem multis nominibus inscribere uolui: primùm enim non dubito meam hanc uoluntatem erga Gesnerum nostrum uobis probari, quando uos, qui ad hoc munus me ipso longè eratis aptiores, hoc tempore maximis & grauissimis negotijs impediti, id præstare non potuistis. Deinde cū uos Gesnero semper coniunctissimi fueritis, eumque ut patrem colueritis, & ille uos filiorum loco habuerit, ac præterea in eius locum amplissimi senatus decreto successeritis, nemini iustius quam uobis uita eius inscribi

scribi debuit. Fuit adhæc omnis eius uita uobis notissima, studia ipsius omnia perspexistis, itaque facile agnoscetis quo animi candore, quo uero studio & pudore asserendæ ueritatis, de illo scripserim, & syncerè testimonium dare potestis, me nihil hic amori tribuisse, nullas falsas laudes illi affinxisse. Tuq̄ præsertim ornatissime Vuolphi, qui nūc omnem illius bibliothecam possides, optimè testari potes, quanta fuerit uirtute, doctrina & diligētia præditus Gesnerus noster, quando tibi quotidie libros & scripta eius euoluenti, innumera harum rerum uestigia occurrunt. Non dubito etiam multa uos nosse, quæ me præterierunt memoratu digna, multa etiam in chartis eius inuenturos, quæ uitæ eius narrationem pleniorē possint efficere, quæ omnia ut aliquando cum eius inchoatis operibus in publicum edatis, rogo atq̄ hortor: meam enim hanc ieiunam narrationem uitæ illius, libēs perire uideam, dummodò alia plenior & elegantior, uel à uobis, uel à quouis alio edatur. Interim uiri ornatissimi, meam hanc testificationem amoris erga uos mei, grato animo accipite, meq̄ quod facitis, amare pergite.

Valete: Tiguri VIII. Calendas Martij, anno 1566.

[Mirrored bleed-through text from the reverse side of the page, appearing as a faint, reverse-image shadow.]

4

D. CONRADI GESNERI PHILOSOPHI

ET MEDICI CLARISSIMI VITA.

CONRADVS GESNERVS NATVS est Tiguri, loco celebri & urbe totius Heluetia primaria: annus tum erat supra millesimum quingentesimum decimus sextus. Pater ei fuit *Vrsus Gesnerus*, *Pellio*, mater *Barbara Friccia*, paruis ambo opibus, sed integra & honeste fama, qui liberos complures assiduo suo labore aluere & educauere. Ab his puer admodum, pro more patriæ, scholam frequentare iussus, prima rudimenta litterarum, & vtriusq; linguæ grammaticen didicit, *Thoma Plattnero*, *Theo* Preceptorum, *doro Bibliandro*, *Osualdo Myconio* & *Petro Dasypodio*, viris clarissimis, præceptoribus: qui tum quidē scholæ nostræ præsuere, postea verò propter singulares virtutes & excellentem eruditionem, cum apud nos, tū alibi maiores honores adepti sunt. Nam *Bibliader* apud nos multis annis, singulari eruditione et diligentia, sacras literas interpretatus est. *Myconius* verò *Basiliensi* ecclesiæ postea cum laude præfuit, & eiusdem ciuitatis scholam *Plattnerus* nunc quoq; magna fide ac eruditione moderatur: *Dasypodius* verò in celeberrima schola *Argentiniensi* aliquādiu magna cum laude Græcas litteras docuit. Apparebat in *Gesnero* adhuc puero præclara indoles, & in tenera adhuc ætate ingenij vis & præstantia elucebat: verum cum pater, qui plures liberos, opes nullas habebat, illum studijs dicare non posset, delectatus præclara eius indole *Ioannes Iacobus Ammiannus*, latinæ linguæ & oratoriæ artis in schola nostra professor, eum ad se recepit domum suā, & tribus annis liberaliter fouit, & familiariter instituit. Eo tempore audiuit ipsum *Ammianum* & *Rodolphum Collinum* Græcæ linguæ doctorem, qui tum *Quintiliani* oratorias in

stitutiones & Plutarchi vitas interpretabatur, & se in dialecticis & oratorijs præceptis, & in Græca lingua studio, quo plurimum afficiebatur, diligenter exercuit. Secutum est paulò post civile Heluetiorum bellum, ac altero prælio, quod non longe à Tugio, in monte vicino commissum fuit, pater illius casus est, cum ipse quindecim tantum annos natus esset.

Pater eius pro patria pugnās occubuit.

Morbo aquæ intercutis laborauit.

Morsem patris excepit morbus grauiſſimus aquæ intercutis, quo aliquandiu afflictus fuit: sanitate autem vix recuperata, cum mater vidua, quæ præter ipsum plures liberos habebat, sumptus studiorum suppeditare illi nõ posset, patria præterea bello nuper afflictæ, desperaret domi se mæcenatè adipisci posse, Argentoratū descendit, & ibi aliquot mensibus optimo fœlicis memoria viro D. Volfango Fabricio Capitoni inseruiuit, apud quem in Hebræa lingua, cuius rudimenta domi hauserat, medio critè profecit. Inde in patriam reuersus, publico stipendio auctus est, & in Galliam missus vnà cum Ioanne Frisio, quem primum studiorum societate sibi coniunctum, postea semper fratris loco habuit. Biturigas ergo profectus, per annum pedagogum illic egit: quo tempore alios docèdo, multum etiam ipse profecit: nullum enim vacuum tempus sibi elabi patiebatur, quo non Latinis & Græcis authoribus legendis astrictus esset. Cum annum ita triuisset Biturigibus, mox se Lutetiam Parisiorum contulit, urbis illius & academia celebritate commotus, quo in loco, etsi magna doctissimorum hominum, qui publicè bonas literas docebant, copia erat, & illi in audiendis his diligentia & assiduitas non deerat, tamen ipse, sicut apud amicos sæpe postea conquerebatur, & scriptum etiam reliquit, tantos quantos oportebat in studijs fructus illic non percepit, propterea quòd adolescens adhuc inopia quadam consilij, nullum certum genus studiorum sequeretur. Capus enim studiorum amænitate, magna quadam vi ingenij per omnia authorum genera peruolabat, Græcos, Latinos, poetas, oratores, historicos, medicos, philologos, forte quod iuuenili audacia, omnia simul animo complecti se posse credebat: tum etiam ve

Inseruiit Capitoni.

Publico stipendio in Galliam mittitur.

Pedagogum egit Biturigibus.

Studiorum impedimenta.

viciſſi-

Vicissitudine varietateq; lectionis animū demulceret: quare etiā necesse erat in tanta varietate, multa ipsum transilire, et paucos admodū libros integros perlegere. Fuit hoc, præter inopiā, aliud impedimentum solida eruditionis, incerta studiorum fluctuatio & scopi ignorantia, in quo tamen ingenij simul vis quædam diuina & nature bonitas apparet, quod ex tot impedimentis eluctatus, solidam & præclarā eruditionem adeptus est, nihilominus quā illi quibus omnia à pueris ex voto obuenero. Est hoc quoq; ingenui animi præclarū exemplum, quod ipsum non puduit iuueniles errores, cum apud amicos, tum etiā in publicis scriptis agnoscere et fateri, ac suo exemplo adolescentes monere, quomodo rectius studia sua instituere debeant.

Ex Gallia deinde Argentoratum redijt, quod illic haberet amicos viros bonos & homines doctos, quorum ope sperabat se in tanta frequentia studiosorum posse locum aliquem nancisci publicè aut priuatim docendi, verum à Senatu scholastico in patriam reuocatus paruit, & paulo post, nescio quo consilio, uxorem in-
Vxorē ducit.

Itaq; cum in scholam detrusus, pueros rudimenta Grammaticæ aliquandiu docuit: interim domi, quoties illi à schola otium erat, medicorum librīs operam dabat. Etenim natura ad medicinæ studium quasi rapiebatur: scimus autem in singulis penè artibus excellentes artifices nasci oportere, & ingenia tum maximè valere, cum ad illas artes applicantur, ad quas natura propendit. Accedebat deinde ad nature inclinationem, puerilis institutio: auunculū enim habuit Ioannē Fricium sacerdotem, rei Herbariæ peritum, qui hunc nepotem suum, quem ob ingenium singulariter amabat, à pueris in herbarum cognitione instituit & exercuit: quæ autem à teneris discimus, illis deinde maximè per omnem vitam afficimur: itaq; non mirum est Gesnerum nostrum tanto studio postea in plantarum cognitionem incubuisse, cum huic rei à puero se dederit.

Docet grammaticam.

Animi propensio ad medicinæ rei studium.

Tum igitur cum in scholam quasi in pistrinum quoddam de

CON. GESNERI PHILOSOPHI

Basileam mis-
situr.

trusus esset, non intermittebat medicinae studia, quare paulò post ab hac molestia liberatus, eodem quod domi habuerat stipendio, Basileam missus est, quò studia rei medicæ feliciter cōtinuaret.

Græcæ linguae
studium.

Cum igitur Basileæ operam medicinæ daret, simul etiam sese in Græcæ linguae studio diligentissimè exercuit, quò videret medicos & philosophos præcipuos, qui Græcè scripsissent, absq; huius linguae cognitione, ex interpretum etiam doctissimorū translationibus, non ubiq; satis commodè intelligi posse.

Lexicon Græ-
co latinum
auxit.

Quare ut eodem tempore & vna eademq; opera, cum studijs, cum sumptibus rei domesticæ consuleret, qui uxore ducta necessariò augebantur, Lexicon Græcolatinum auxit, ingèni accessione illi addita ex Phauorini Camertis Græco lexico locupletissimo, quod cum primum in lucem prodierat. Sed hic optimi viri labor & primus studiorum eius partus, magna ex parte periit: nam typographus (ut pleriq; huius ordinis homines potius lucro suo quam commodo rei literariæ student) maximam partem accessionis omisit, fortè ut aliquid nouæ accessioni & editioni secundæ reseruaret: aut nescio quo alio consilio: nam paulò post hanc editionem typographus mortem obiit, & simul Gesneri labor periit, qui suum exemplar recuperare deinde nunquam potuit.

Lausannæ docet
Græcæ literat.

Eo tempore, cum annum vnum Basileæ mansisset, oblata est illi conditio Græcæ literas proficendi Lausanne ad lacum Lemanium, quo loco amplissimus senatus reipublicæ Bernensis scholam cum instituebat, liber alia stipendia professoribus offerens. In ea schola vixit triennium charus & acceptus clarissimis viris, Petro Vireto & Beato Comiti ministris ecclesiæ, Himberto professori Hebrææ linguae, & Ioanni Ribitto, qui ipsi in professione Græcæ linguae successit: horum amicitiam non modo cum præsens, sed postea quoq; absens ad obitum vsq; grata memoria studio se conseruauit & coluit. Hoc triennio plus quàm antehac ocij natus est: et si enim Græcæ linguam profiteretur, tamen in ea se hactenus ita exercuerat, ut hæc professio nullum illius studijs impedimentum afferret: tum igitur se diligentius in medicina exer-

cuit.

cuit, & præter domestica studia, libellos quosdam medicos in lucem edidit: partim à se conscriptos, partim è Græco translatos, partim in epitomen redactos. Illic enim scripsit catalogum plantarum, in quo earum nomina secundum ordinem alphabeti proposuit, Latine primum additis è regione Græcis, Germanicis, & Gallicis atq; etiam vulgaribus pharmacopolarum nominibus. In hoc catalogo secutus est doctissimos homines, Ioannem Ruellium, Leonhardum Fuchsum, Hieronymum Tragus, quorum libri de plantis publicè extant, ita tamen, ut ubi illi visum est, ingenue sententiam suam protulerit, quamvis vel ab aliquo horum, vel ab omnibus sibi dissentendum esset: quin etiam ipse multa ab illis ante non obseruata animaduertit, & literis mandauit.

Congessit præterea breuem historiam plantarum enchiridij forma, descriptionibus plantarum desumptis ex Dioscoride: & si qua fortè ab illo omisse essent, ex Theophrasto, Plinio, & recentioribus Græcis: facultatibus ex Paulo Aegineta, et nonnunquam ex ipso Galeno aut Aetio quàm breuissimè adscriptis. Conscripsit etiam eodem tempore ex Dioscoride & Mesuæo apparatus ac delectum simplicium medicaminum alphabeti ordine, cui adiecit vniuersalia Pauli Aeginetæ præcepta, de medicamentorum secundum genera compositione. Compendium quoq; scripsit in Galeni libros de compositione medicamentorum secundum genera, & in eiusdem libros de compositione medicamentorum secundum locos affectos à capite ad calcem: collectis vniuersalibus præceptis, & superflue dictis & particularibus plerisq; compositionibus remotis. Edidit quoq; eodem tempore alios præterea libellos, quos hoc loco non necesse est enumerare, quando non tantum publicè extant, sed insuper ab ipso, cum in Bibliotheca, cum epistola ad Gulielmum Turnerum de libris à se editis, ordine omnes commemorantur. Multò minus à me expectari arbitror aliquod de his scriptis iudicium, illud enim penes lectores esto: quamvis hoc præterire non debeam, ipsum in præfatione sua in omnia Galeni opera Basileæ excusa: compendio in Galeni li-

Libri ab eo
Lausung scri-
pti.

Catalogus
Plantarum.

Historia plan-
tarum.

Apparatus &
delectus simpli-
cium medicam-
entorum.

Compendium
lib. Galeni de
compositione
medicamento-
rum.

bros de compositione medicamentorum, ille quod iuuenis exercitij causa edidit, praeferre in Epitomas Andreae à Lacuna, quas maturiori aetate conscripfit.

Montepessulum proficiscitur.

Postquam uerò triennium in his studijs Lausanae commoratus fuisset, ut cognitionem rei medicae, quam hactenus tantum ferè domestico & priuato studio sibi comparauerat, augetet & confirmaret, profectus est Montepessulum, quã alij Menopolim nominare malunt, urbem studio medicinae tota Gallia celeberrimam: attamen illic non ita diu mansit, quod neminem ex doctioribus medicis reperiret, qui se domi hospitem susciperet: existimabat enim & quidem verè, ex domestica insignis alicuius medici consuetudine, plus sibi doctrinae accessurum esse, quàm ex eiusdem vel quotidianis publicis praelectionibus. Ex Gallia ergo in Heluetiam reuersus, Basilea substitit, & illic cum aliquanto tempore audiuisset clarissimos eius urbis medicos, ac inter ceteros praecipuè Albanum Torinum & Sebastianum Singelerum, habitis pro more disputationibus, insignibus medici ab illis donatus, paulo post in patriam redijt.

Basileae accipit insignia medici

Ab illo deinceps tempore Tiguri medicinam fecit, & philosophiam publico stipendio docuit, annis viginti quatuor: quo tempore omni, qualis fuerit vita illius, dedita primum bonarum artium & literarum studijs, plena deinde omnis officij & pietatis, ordine & breuiter exponam. Hactenus enim duntaxat primum studiorum cursum exposui, & quibus initijs ad eam, quam in ipso laudamus & admiramur eruditione, peruenerit: in quo etsi multa sint laude digna, quae uerbis ornare non ita difficile forsitan esset, malo tamen ea cuiusque iudicio aestimanda relinquere, praesertim cum mihi proposuerim non encomium sed simplicem historiam uitae viri doctissimi conscribere: quare nunc ab his initijs & quasi floribus, ad explicandos fructus solidae eruditionis transibo. Neque tamè hoc mihi sumo, me oratione mea explicare posse illam, quae in ipso fuit, varia & solida eruditionis praestantiam: satis mihi erit, si exponam in quibusnam studiorum generibus potissimum

tissimum sic versatus, & quanta cum diligentia & assiduitate: quorum hoc fortitudinis, alterum est prudentia.

Quoniam verò alia sunt linguarum & verborum quasi studia, & alia rerum, quarum cognitioni illa inseruiunt, dicam separatim de utroque genere. Fuit igitur magnum in Gesnero nostro linguarum studium, non tantum ut plurimas intelligeret, sed ut gustum etiam illarum haberet, quarum solida intelligentiæ non studebat. Extat huius studij publicum testimonium, Mythridates, siue, De differentijs linguarũ, tum veterum, tum quæ hodie apud diuersas nationes toto orbe terrarum in usu sunt. Etenim cum multa ipse obseruasset in varijs linguis, & præterea plurima haberet ab amicis obseruata, voluit ea in publicũ edere, ut alij etiam ipsius exemplo inuitati, diligentius obseruarent illas linguas, quæ nunc in præcipuo vsu sunt, & annotarent quæ inter se cognatæ sint, & quomodo conueniant, quæ item plurimum, & quibus nam in rebus distent. Est autem huius rei inquisitio, cum vtilis, tum liberalis & ingenuo homine admodum digna: nam cum solus homo rationis iuxta orationisq; sit compos animal, orationis ac linguarum differentias nosse, erudito ac philosopho homine studium est dignum & aptum. Etsi autem in tanta linguarum infinitate fieri non potest, ut vnus homo omnium linguarũ intelligentiam consequatur, laude tamen dignum est nosse quam plurimas, & illas præcipuè, quibus res cognitu necessaria literis mandata sunt, quales sunt Hebræa, Græca, & Latina, quas ille omnes optimè noxerat, & præterea Italica & Gallicæ lingue mediocrem vsu habebat.

Germanicam autè, cum illi vernacula esset, amore patria illi frare plurimum studuit: itaque multa nomina quadrupedum, auium, piscium, ingeniosè excogitauit, ut nostri rerum ipsis habentibus ignotarum saltem nomina aliqua haberent. Præterea cum à quodam generoso ac nobili viro, & Germanicarum antiquitatum studio, accepisset libellum priorum nominum Germanicorum virorum & mulierum (quibus vsa est Germania

Lingarum studia.

Mythridates.

Studium excellentiæ lingue Germanicæ.

Liber nominũ Germanicorũ.

antequam sanctorum nomina ex linguis peregrinis reciperet) quorum hic aliquot millia ex vetustis monumentis & archiuis principum virorum collegerat, & secundum terminaciones disposuerat, admodum hac eius diligentia delectatus, statuerat hunc libellum in publicum edere. Verum ut & ipse aliquid hac in re patriæ conferret, propriorum nominum vim & significacionem annotauit: itaque nobis, qui antiquitatum nostrarum studiosi illum frequenter accedebamus, multa sepe veterum Germanorum propria nomina recitabat, & ostendebat omnia ferè certa aliqua ex causa imposta esse, sicut in linguis cultioribus, & apud Græcos præcipue. Excitatus etiam huius viri labore, meditari cepit Origines Germanicorum vocabulorum ex Hebræa, Græca & Latina lingua, sed morte præuentus, quod cæperat, absolueri non potuit.

Origines Germanicorum vocabulorum.

Græce lingue studium.

Ut autem amore patriæ Germanicam linguam excolere conatus est, ita quoque propter philosophiæ amorem, plurimum impendit operæ Græcæ linguæ, quod præstantissimi philosophi et medici omnes fere Græci fuerint: quorum scripta, etsi ferè omnia in Latinam translata sunt, tamen non modò suauius verum etiam purius ex ipso fonte hauriuntur. Quandoquidem optimi interpretes sæpenumero solent dormitare, & errare ac labi nonnunquam: & multa à philosophis, qui suum quoddam genus dicendi habent, breuiter & acutè differuntur, quæ Latinis verbis vix longa circumscriptiõne explicari possunt. Quare optimo consilio ab ipsa adolescentiâ multum operæ Græcæ linguæ impendit: quantum in eo profecerit, doctorum esto iudicium: nos quantum studij & laboris in hac re posuerit, testari possumus. Nam præter adolescentiæ studia quæ supra exposuimus, & Lexicon Græcolatinum copiosa accessione auctum: cum philosophiam doceret, & medicinam exerceret, assiduè in lectiõne Græcorum scriptorum versabatur: neque tantum philosophos & medicos legebat, verum etiam theologos ac poetas & grammaticos, & quicquid in his præclarum illi occurreret, quod vel ad rerum cognitiõnem, vel Græcæ linguæ pro-

prietatem faceret, id obseruabat, & è memoria, qua maxima præditus fuit, non facile sibi excidere patiebatur. Scripsit deinde carmina & Idyllia Græca quamplurima, quorum multa periere, quedam adhuc inter eius schedas extant. In Aristotelis quoque Physicos libros nonnullos, paraphrases & scholia Græcè ex Græcorum interpretum commentarijs concinnauit, Præterea transtulit è Græco in Latinum, Stobæum, Antonium monachum, Tattianum, Athenagoram, Heraclidem Ponticum, Michaelem Ephesium, Oppiani Paraphrastem, Hannonem Carthaginensē, Xenocratem de alimento ex aquatilibus, Cassium Iatroso-phistam: Porphyrij item & Procli quedam, & alia nonnulla anonyma. Eliani opera omnia quæ extant recognouit, & librorū de natura animalium tertiam ferè partem à Petro Gillio omis-sam transtulit. Postremo loca quam plurima Aristotelis, Theophrasti, Dioscoridis, Oppiani & aliorum, partim in Græcis exem-plaribus deprauata, partim ab interpretibus non intellecta, emendauit & explicauit. Quas omnes suas obseruationes & emenda-tiones, si separatim ab alijs operibus in vnū volumen coniungere, verbis ornare, & quasi ostentare illi libuisset, non alio in opere cla-rius eluceret cū varia doctrina tum singularis & excellens Græcæ linguæ peritia. Nam vt paulo quiddam audacius de ipso scri-bam, affirmare ausim, ipsum Græcæ linguæ peritia doctissimis no-stra ætatis hominibus, quales multi fuerūt, non celsisse: quippe qui non minus quàm vernaculam, eam linguam familiarem sibi ha-buerit: siue scribere, siue loqui opus esset.

Sed quoniam de linguis satis multa scripsisse videor, venio nunc ad rerum magnarum cognitionem & experientiam, propter que linguarum intelligentia comparatur. Medicus igitur pro-fessione cum esset, in vniuersa quidem philosophia se exercuit, sed tamen præcipuè in physicis, qua medicæ professioni maximè con-gnata sunt. Docuit autem Physicam & Ethicam annis quatuor & viginti: ac nonnunquam vt se auditoribus accommodaret, com-pendia illa quæ extant doctissimorum hominum, & quos honoris

Græcè ab ipso
scripta.

Et Græcorū
lata.

Græci autho-
res emendati.

Docuit in scho-
la philosophiæ.

causa nomino, Melanchronis, Schegkij, Velcurionis, Vuildenbergij, Barbari, & Sebastiani Foxij in schola exposuit: praecipua tamen diligentia Aristotelis Ethica ad Nicomachum, & Physicos eius libros quamplurimos ea lingua, qua ab authore scripti sunt, interpretatus est. Etsi autem praelectiones eius, quibusdam forè non conferendae videbuntur doctissimorum hominum laboribus, qui in celeberrimis Academijs maxima auditorum frequentia Aristotelem interpretatur, & plerunque suam aetatem omnè in illo conterunt, id ipsum tamen quivis facile mihi concesserit, fieri non potuisse, quin philosophia & rerum natura cognitionem homini Graeca lingua peritissimus, & summo ingenio praeditus, diuturno docendi & legendi exercitio multum auxerit.

Quam partem
physices maxi-
me amavit &
cur.

Accessit ad haec infinitum studium & summa diligentia, qua in omnibus naturae partibus pernoscendis usus est, praecipue tamen ea magno studio observavit, quae de metallis, plantis, & animalibus tradita sunt. Statuebat enim certiore de istis scientiam haberi posse, quam de meteoris & alijs quibusdam, vel nimium subtilibus & argutis, ac procul à sensu remotis, vel eiusmodi, ve firmam eorum cognitionem nec ratione nec sensu satis sperare liceat: & praeterea videbat vel mediocrem saltem istarum rerum contemplationem, non solum ad medicinam & ad alias artes, sed ad vitam commodè degendam, utilem admodum esse & propemodum necessariam. Est autem hoc magni & ingenui animi, in studijs non tantum probabilia & verisimilia sedari, sed in singulis, quatenus fieri potest & res ipsa patitur, firmis rationibus latentem & abditam rei veritatem inuestigare, & ea quae inuenire in publicum proferre, quando nobis commune commodum vel maximè spectandum est. Primum autem in lucem edidit animalium historiam, quod illi magis necessarium hoc videbatur: quod de plantis, cum multi eruditè & vtiliter scripissent & etiamnum scriberent, & de metallis doctissimè vtilissimeq; Georgius Agricola vir multa laude dignissimus libros in publicum edidisset: de animalibus verò per pauci nostro seculo & tantum ex

Historia anima-
lium.

parte

parte scripſiſſent. Et quia ad hoc opus abſoluendum, neceſſaria illi erat lectio eorum qui de animantibus ſcripſerunt, & peregrinationes, ut varia ipſe varijs in locis obſervare poſſet, in utroque elaboravit. Nam omnis generis authores Græcos, Latinos, Barbaros, Obſcuros, Veteres & recentiores, qui vel ex profeſſo vel ex parte aliquid de animalibus ſcripſerunt, legit & inter ſe contulit, ex ijs memoratu digna magno iudicio excerpiſit. Peregrinationes verò etſi non multas, aliquas tamen huius operis & plantarum cognitionis gratia ſuſcepit: adiit enim Italia nonnulla loca, & Venetijs menſem unum manſit, piſcium inſpiciendorum & depingendorum gratia. Adiit etiam quadam Germania loca, & cum Argentoratum deſcendiſſet, ut ſecundo Rhe no in Oceanum nauigaret, & piſcos Oceani atq; alia præclara obſervaret, exorto tum infelici bello, quo tota Germania conflagrauit, amicis monentibus, peregrinationem inſtitutam omiſit, & domum redijt. Ne autem & hanc peregrinationem alio tempore repetere, & longinquiores etiam ſuſciperet, cum valetudo non ſatis firma, tum maximè ſumptuum magnitudo ipſum impediit, quod neque Mæcenatem haberet, & fortuna eius vix mediocres his ferendis pares non eſſent.

Miramur omnes & non immeritò Ariſtotelis libros de animalium hiſtoria: ſed non inferiori laude digni eſſent Geſneri noſtri labores, niſi noſtra nobis ſorderent, aut etiam illis inuidere mus. Etenim principi illi philoſophorum ad tantum opus perſiciendum, inſinitos propemodum ſumptus Alexander magnus ſuppeditavit, cuius victorijs cum oriens Græciæ patefactus fuiſſet, aliquot millia hominum in totius Aſiæ Græciæq; tractu illi parere iuſſit, quos venatus, aucupia, piſcationesq; alebant, quibusque viuaria, armenta, aluearia, piſcina, aviaria, in cura erant: ne quid uſquam gentium ignoraretur ab eo. Quare non mirum eſt tam exactè & diligenter omnem penè animalium hiſtoriam ab ipſo deſcribi potuiſſe. Geſnerus autem noſter omnibus his præſidijs deſtitutus, non tantum Ariſtotelico operi plurimum lucis

Peregrinationes quas propter animalium hiſtoriam ſuſcepit.

Geſnerus ipſo Ariſtocele in hoc ſtudio non inferior.

Quomodo cog-
nitionem ani-
malium sibi
comparat.

attulit, collatis inter se Aristotelis & plurimorum Græcorum & Latiorum scriptis, sed his quoque plurimas obseruationes proprias adiecit. Incensus enim harum rerum cognoscendarum studio, à quibusuis doctis, indoctis, ciuibus, peregrinis, venatoribus, piscatoribus, aucupibus, pastoribus & omni hominum genere multa subinde interrogando collegit. Deinde in diuersis Europæ regionibus amicos complures sibi comparauit, qui benignè, candidè, liberaliter, multas animantium omne genus effigies ad viuum representatas, quarundem etiam nomina in diuersis linguis, & historias, illi communicarunt. Horum nomina ab ipso pleraque commemorantur ante initia librorum: multis etiam gratum se ostendit inscriptionibus suorum librorum: & sunt fortè nonnulli, quorum ideo nulla facta est mentio, quod eorum literæ, opere demum absoluto & edito, illi sunt allatæ: quibus tamen haud dubiè alia ratione se gratum ostendisset, si illi contigisset vita diuturnior. Cum verò eodem tempore quo in hoc opere versabatur, editi essent de aquatilium natura libri præclari à doctissimis viris, Gulielmo Rondeletio, Petro Bellonio Gallis, & Hippolito Saluiano Romæ, scripta Rondeletij & Bellonij integra suo operi inseruit ipsorum nominibus additis. Nolo hic commemorare quàm liberaliter unicuique suam laudem tribuat, quàm ingenuè quædam ipsorum emendet, quàm liberè etiam aut ab altero illorum, aut ab utroque nonnunquam dissentiat, cum hæc ex ipso opere eius cognosci possint: hoc tantum dico, Rondeletium & Bellonium, cum inter ipsos fortè æmulatio quædam exorta esset (vt fieri solet) ambos tamen nihilominus Gesnero nostro amicissimos fuisse, & illi multa, cum ad animalium, rum ad plantarum historiam perficiendam & ornandam, liberaliter suppeditasse.

Sed quoniã præcipua pars laborum Gesneri nostri, sunt libri de animalium historia, & non omnibus licet aut vacat tam magna volumina sibi comparare & euoluere, existimo multis gratum fore, si argumētum & methodum operis eius paucis exponā,

& maleuolorum etiam calumnijs respondeã, qui optimi viri ma-
 ximos & viliſſimos labores iniuſtiſſimè carpunt. Statuerat vir
 doctiſſimus omnem animalium hiftoriam ſex libris complecti,
 quorum quatuor ſunt editi. Primus de animalibus quadrupedi-
 bus viuiparis, ſecundus de quadrupedibus ouiparis, tertius de
 auibus, quartus de piſcibus & aquatilibus animantibus: his addi-
 turus erat quintum de ſerpentibus, & ſextum de inſectis. Col-
 legit autem horum quoq; librorum materiam copioſam, & pictu-
 ras ad viuum factas multas congeſſit: opus tamen ipſum neque
 abſoluit, neq; in ordinem aliquem digeſſit: partim quia typeogra-
 phus editionem horum librorum in aliud tempus differebat, par-
 tim quod ipſe quoq; alijs ſcriptionibus occupatus eſſet. Ac etſi vni-
 uerſum opus inſcripſit hiftoriã animalium, attamen non tantum
 animalium hiftoriam, nomina, ac genera, & ſingulorum ſpecies
 & differentias, formas item ſingulorum & partes, deinde loca in
 quibus verſantur, actiones præterea ac mores & ingenia, & quæ
 ſunt huius generis alia deſcribit, verùm præterea explicat vſum
 quem homines ex animalibus ſingulis percipiunt: quorum alia ve-
 natione capiuntur, & exhibentur in ludis & ſpectaculis, aut do-
 mantur & cicurantur: alia domeſtica varijs hominum vſibus in-
 ſeruiunt: quo loco inſtrumenta non præterit, quibus ad vſum eo-
 rum homini opus eſt: alia lucrum homini afferunt ipſis parti-
 bus quarum varius vſus eſt, vendendis. Multa præterea in
 cibum admittuntur: quenam autem illa ſint, quale alimentum
 ex ſingulis corpori accedat, quomodo ſingula apparanda & con-
 dienda ſint, diligenter exponit. Adhæc, remedia ex animalibus
 homini vtilia ſtudioſè omnia ex varijs medicorum libris congeſ-
 ſit, & ſimul quoque remedia addidit de morſibus vel icibus ani-
 malium in homine curandis: poſtremò plurima quæ ad Philolo-
 giam pertinent, ex optimis vtriuſque linguæ auctorijs collegit.
 Quare in his libris continentur commentarij locupletiſſimi & ca-
 ſtigations plurimæ in veterum ac recentiorum locos pene inſini-
 tos, quando vna quadrupedum viuiparorum hiftoria ex auctori

Argumentum
 hiftoriæ anima-
 lium.

bus fere ducentis quinquaginta collecta est.

Ordo historiarum
animalium.

Secutus autem est in animalium historia ordinem alphabeticum, videbatur enim illi ordo hic commodior ad inquirendum, sicuti & Lexicorum ordo, harum rerum imperitioribus: nam indicem semper querendi causa adire, saepe molestum est. Et si autem ordo hic est grammaticus, qui à philosophis reprehenditur, defendi tamen potest exemplo veterum quorundam doctissimorum hominum: atque ut alter ordo sit praestantior, hic tamen est plerisque utilior. Quin etiam aliquoties de hoc admonitus, respondebat omnem suam tractationem ferè Grammaticam magis esse quàm philosophicam, seque non philosophis, qui paucissimi sint, sed Grammaticis, & philosophiae tyronibus, quorum maximus est numerus, hæc condidisse. Addebat etià se ideo ordinem Alphabeticum secutum esse, quòd omnia quæ apud quosuis authores huius argumenti extant, colligere statuisset, apud quos cum multa sint dubia et incerta, ut ad quod genus referas non constet, literarum ordo hic etià commodior est visus. Interea tamen non ita huic ordini addictus fuit, quin saepe quæ cognata sunt coniunxerit, veluti boum varias species, Bubalum, Bisontem, Bonasum, Tarandum, Vrum, & plura præterea Boum ferorum & Sylvestrium genera: item Accipitrum species Asalona. Buteona, Tinnunculum, Cymindidem, Falcones: & inter aquatilia Cancrorum, Concharum, Galeorum, species quamplurimas. Præterea Icones animalium cum separatim ederet cum nomenclaturis, per classes secundum genera & species omnia digessit.

Ordo in descriptione
singulorum animalium.

In singulorum autem historijs totam tractationem per octo capita, octo prioribus Alphabeti Latini literis maiusculis insignita, partitus est. Primum continet nomina diuersarum gentium, Hebraica fere primùm & Hebraicis finitima (ut Arabica, Chaldaica, Saracenicæ) deinde Persica, Græca, Latina, Italica, Hispanica, Gallica, Germanica, Anglica, Illyrica: vel omnia ubi habere potuit, vel aliqua saltem: saepe etiam vocabulis destitutus, noua sumpsit eum in vernacula lingua, tum in Latina aut Græca.

Secundo

Secundo capite docet, quibus in regionibus animalia quæque reperiuntur, & quomodo secundum illas differant; & si species eius animalis, diuersæ reperiuntur, aut alia quædam differentie, illas etiam explicat. Præcipue verò corpus describit, & primum corporis magnitudinem, deinde partes singulas, simplices primum externas internasque, solidas & liquidas, ut sunt in quadrupedibus pellis, pili (& qui accidit eis color) sanguis, adeps, medulla, ossa, venæ, nerui, &c. Deinde compositas à capite ad pedes, ut caput, cornua, cerebrum, oculos, aures, nasum, os, linguam, dentes, pectus, dorsum, cor, pulmones, ventriculum, hepar, fel, lienem, intestina, genitalia, crura, pedes, ungues vel unguilas. In illis etiam animalibus, quæ ab hominibus aluntur, ut pecora, iumenta, canes, electionis notas in hoc capite inseruit.

Tertio capite, comprehendit naturales corporis actiones, quæ vel ad vitæ conseruationem, vel speciei propagationem pertinent: singulatim verò hic describitur animantis cuiusque, vox, sensus, cibus, potus, somnus, somnia, excrementa alui, vesicæ, genitalium, sudor, menses, lac: Loci item in quibus versantur, ut montes, Syluæ, paludes, loci frigidi, calidi. Actiones corporis, quod ad motum & quietem, ingressus, cursus, volatus, serptio, natatio, cubatio, sanitas & eius signa & conseruatio, præcipue circa pecora & ea quæ ab homine aluntur animalia. Libido, coitus, conceptus, gestatio & prægnantium cura, abortus, partus, foetarum cura, foetus eiusque, educatio. Aetas & eius dignotio, vitæ spatium, morbi, eorumque, cause, signa, præcautiones, remedia.

Capite quarto, de animi affectibus, moribus, & ingenijs agit: quæ singulorum animi bona aut virtutes, quæ mala aut vitia sint, tum inter se, tum erga foetus suos, erga hominem, Sympathie & antipathie, hoc est naturales quædam concordie & dissensiones singulorum, primum ad alias animantes, deinde ad res inanimatas.

Caput quintum est de vsu ex animalibus percipiendo, extra cibum tamen, ac remedia. De venatione animalium, &

quomodo capiantur: quomodo domentur vel cicurentur: quomodo tractentur, siue curentur & nutriantur, & sanitatis tuendæ præcepta: & in pecoribus, quæ ad pastores, greges, & stabula pertineant. De instrumentis quibus ad usum eorum homini præstandam opus est, ut in boue, de aratro, in equo, de re curuli. Exhibitio eorum in ludis & spectaculis, pretium & pecunia quæ ex ipsis eorumque partibus vendendis habetur, usus diuersi hominibus vtilis ex singulis partibus, ut pellium ad vestes, cornuum aut vngularum suffitus, ad fugandos serpentes, excrementorum ad stercoreandam terram, prognostica tempestatum, & alia si quæ ex ipsis habentur commoda.

Sexto capite tractatur de alimento ex animalibus, tum integris, tum per singulas partes: simpliciter primum quæ in cibum admittantur, aut non, deinde medicæ & quam salubriter id fiat, & quale alimentum ex singulis corpori accedat, & si quid aliud huiusmodi medici scriptum reliquerunt: postremò de apparatus & condimentis singulorum.

Septimum caput remedia ex animalibus homini vtilia comprehendit, idque eo ordine, primum ex integris animalibus, deinde ipsorum partibus, tum simplicibus, tum compositis. Et quoniam sæpe ab vna parte multa variaque medicamenta sumuntur, in morbis certum sequitur ordinem, ut prius communes morbi, deinde particulares à capite ad pedes progressu facto commemorentur. Sæpe etiam superstitiosa quædam ab ipso ponuntur, non quòd hæc villo modo probaret, qui potius in his reiciendis multum modum excedere visus est, sed quoniam omnia, quæ habere potuit, congerere statuerat, hæc omittere noluit, præsertim cum nonnulla sint eiusmodi, ut non omnibus etiam eruditis superstitiosa videantur. Post remedia autem ex animalibus, de moribus vel ictibus animalium in homine curandis tractat: & methodum medendi primum, in genere præscribit, deinde per singula medicamenta, diligentissime apud auctores obseruata.

Postremum caput totum Philologicum, & Grammaticum est, ex varia & multiplici lectione confectum, quod in plures partes ab ipso subdividitur. Prima habet nomina Latina & Græca, quæ minus vsitata sunt, ut poetis, aut alicui dialecto peculiariora, aut etiam ficta & ridicula, & nominum etymologias, ac propria animalium nomina: Item epitheta, primum Latina, deinde Græca, & metaphoricum nominum vsus, ac derivata Latina & Græca separatim. Agit etiam in hac parte, de imaginibus animalium pictis, sculptis, fuis, aut aliter expressis. Præterea de lapidibus, plantis, animalibus alijs quæ nomen à præsentis animali deducunt: & postremo loco, ponuntur nomina propria hominum, regionum, oppidorum, fluviorum, &c. Quæ vel ab animalis nomine sumpta sunt, aut saltem illi ita similia sunt, ut inde sumpta videri possint. Sex deinde sequentes partes, eiusdem argumenti sunt cum sex proximis à primo capitibus, nisi quod hic grammatica solum, philologica & poetica attinguntur: quamvis de medicamentis, quæ septimo capite traduntur, hic rarò aliquid inveniatur.

Postrema parte philologica translationis, Historie & fabulae narrantur, deinde quæ ad divinationem pertinent, prodigia ostenta, portenta, monstra, omina, auspicia, auguria, item quæ ad religionem, veluti animalium quorundam sepultura, quæ quibus dijs sacra sint, quæ sacrificentur: præterea proverbia hoc loco commemorantur, tum quædam ab Erasmo non admodum verba, tum ab ipso quidem annotata, sed hic quædam prolixius quædam brevius exposita, quædam castigata: quibus etiam alia proverbia adduntur, ex vulgaribus linguis, aut sacris literis desumpta: præterea similitudines, emblemata, apologi.

Hæc igitur capitum serie in singulis fere quadrupedibus, avibus, piscibus vititur, nisi ubi peregrinorum animalium natura, non ita bene vel nobis cognita sunt, vel veteribus descripta, tum enim necesse fuit, aliqua capita omittere. Ex hac tamen capitum

Quæ nam res
prehendantur
in animalium
historia.

Centones.

Vfus huiusmodi
Centonum.

enumeratione, etiam hi quibus non uacat totum opus inspicere, facile animaduertent, quanta diligentia quam magno labore, opus tam grande confectum fuerit. Quò minus audiendi sunt, qui doctissimi hominis labores eleuare conantur, & fictis criminationibus immeritò proscindunt. Aiunt esse centones, ex varijs authoribus confutos, omnibus nimia prolixitate molestos. Ordinem seruari puerilem, & Grammaticum, non philosophicum, quale in animalibus describendis Aristoteles & seruauit, & seruare docuerit. Scilum præterea reprehendunt nonnulli: & icones nonnullas falsas esse aiunt, alias verò malè & ineleganter pictas. Horum omnium criminationibus, quamuis optime Gesnerus noster, iam ante responderit, tamen mei officij esse existimo in hac vitæ eius descriptione, paucis eius responsiones repetere, & labores maximos, & vtilissimos, contra calumnias aduersariorum tueri. Centones, inquit, sunt libri Gesneri de animalibus: quasi verò non idipsum author palàm profiteatur, hæc ex multiplici lectione & omni authorum genere esse congesta. Quòd si ostendero hæc maximis laboribus esse collecta, eumq; vsu habere, ut optandum foret in omni artium & disciplinarum genere huiusmodi vel centones, vel pandectas extare, fateantur se vel imperitos qui hæc ignorent, vel ingratos, qui nulla ratione habita laborum maximorum, quos in hoc opere exantlauit, & publicæ studiosorum vtilitatis, id temerè damnare ausi sint. Ac laboris immensi esse, vel tantum opus describere nemo non videt, sed ex veterum & recentiorum libris materiam amplam congerere, multa ex diuersis linguis transferre, multa obseruare, & propria experientia vsu & ratione confirmata veteribus addere, atq; hæc omnia ordine digerere, & singula in suos locos referre, quæ ille omnia in his libris præstitit, laboris est pene infiniti, & requirit hominem non tantum laboriosum & diligentem, sed linguarum quoq; peritum, iudicij exacti, & methodi non imperitum. Tale autem opus pandectarum doctoribus & professoribus cuiusq; scientiæ, magnam vtilitatem affert. Quoniam enim eiusdem argu-
menti

gumenti scriptorum omnia loca in vnum congeruntur, si qua apud aliquos fuerint dubia, obscura, pugnancia, falsa, corrupta, facillime & certissime mutua collatione authorum explicantur, conciliantur, arguuntur & emendantur: estq; hoc genus commentariorum longè præstantissimum. Et quanquam propter magnitudinem operis, continua lectione huiusmodi commentarij euolui non possint, præsertim ab illis, quibus per occupationes, aut diuersum genus studiorum, id facere non libet, aut non licet, erunt tamen illis etiam vtilis, si eis tanquam Dictionarijs vti voluerint, ita vt vna tantum de re de qua inquirunt in ipsis, legant, quam propter ordinem eundem perpetuò seruatum reperient facillè. Consultitur autem hac ratione, & laboribus studiosorum, ne eadem toties apud diuersos sint legenda, non acquiescente interim animo, dum aliud apud alios fortè melius inuentum iri speratur: & tempori parciatur, cuius iactura est præciosissima, quando semel omnia tantùm & vno loco leguntur, neq; diu inquirendum est: sumptus quoq; minuuntur, quò minus multi codices sunt emendi. Quare etsi huiusmodi commentarij, centones appellentur & prolixi sint, tamen vtilitas facillè prolixitatem excusabit.

Quòd autem ordo reprehenditur, vt qui magis sit Grammaticus, quam Philosophicus, quod illi quasi crimen aliquod obijciunt, id ipsam ingenuè author fatetur, & nos cur hunc ordinem secutus sit, supra exposuimus, atq; ostendimus eum, hac in re, vt in cæteris omnibus, non tam suæ laudi, quam satis magnam apud omnes bonos consecutus est, quàm vtilitati publicæ voluisse consulere.

Quòd si stilus non satis elegans & ornatus quibusdam videtur (quæ tertia fuit accusatio) cogitèt illi, qui hæc reprehendunt, eum in maxima totius operis parte, adscribere verba authorum ex quibus aliquid desumpsit: quare si qui illorum minus purè & ornate, nonnunquam etiam barbare & ineptè locuti sunt, ipsi culpam præstabunt. Deinde verò, quæ ipse suis verbis describit, ea

Ordo historię animalium.

Stilus Gesneri in historia animalium.

multis in locis, vbiq; purè & Latine, plerunq; etiam eleganter & ornate scripta sunt. Danda autem est illi venia, si in rebus tam varijs & innumeris occupatissimus, non tantum opera quantum alioqui potuisset, orationi excolenda impendit. Nam & ipsum operis argumentum, orationem non tam grauem quam perspicuam & interpretationi aptam requirit, quando authorum verba non tantum recitantur, sed plerunq; vbi opus est, explanationes adduntur: vt non tantum historia animalium hi libri dici possint, sed commentarij in authores, qui de animalibus scripserunt. Et ipsa historia animalium rerum cognitione contenta, non admodum orationis ornatum desiderat. Imò vt Plinius in simili opere scribit, huiusmodi lucubrationes, nec ingenij sunt capaces, nec admittunt excessus, aut orationes sermonesue, aut casus mirabiles, vel euentus varios, aut alia iucunda dictu aut legentibus blanda: sterili materia, rerum natura, hoc est, vita narratur, & hæc sordidissima quoq; sui parte, vt plurimarum rerum aut rusticis vocabulis aut externis, imò barbaris, etiam cum honoris præfatione ponendis. Quod si Plinius, qui Latine linguæ puritatem cum lacte hauserat, & Mecœnate vsus Vespasiano plurima adiumenta habebat, tamen de stili angustia & ruditate, in simili argumento excusationem instituere voluit, quanto iustius venia dabitur Gesnero nostro, si non vbiq; oratio eius delicatioribus auribus satis faciat, homini inter Germanos nato & educato, cui latina lingua peregrina, cui nulli Mecœnates, in tanto opere impedimenta autem plurima obiecta fuerent?

De Iconibus
animalium.

Et quod iam de genere dicendi diximus, id illis quoq; responsum esto, quibus Icones non satis elegantes esse videntur. Alij quidem liberalitate principum virorum adiuri, animalium & plantarum figuras eleganter in æs insculptas in publicum ediderunt, at in huius operis editione sumptus omnes, vnus typographus sustinuit: quare si quid in elegantiâ peccatum est, culpam præstabit typographus, sculptores & pictores, non autem author ipse. Falsas autem confictasque imagines ab ipso positas esse, vt ita
lectora

lectori imponeret, falsa conficta q̄, est accusatio: etenim si quæ vel falsa, vel saltem suspecta sunt icones, indicat à quo acceperit, monet sibi suspectas esse, certis rationibus adductis reprehendit: in his quoq̄, quæ ad uiuum sunt expressæ, sicubi pictor lapsus fuerit, quid erratum sit, sedulo monet ac se excusat. Tanta igitur ingenuitas cum toto opere usus sit, dolendum est homines literatos, tam non ingenuè illius laboribus obrectare. Atq̄, utinam illi, qui Gesneri nostri labores criminantur, sua ipsorum intueantur, quæ ipsis fortè perfecta expletaq̄, omnibus numeris & partibus videntur, inuenient cerè in his sua opinione plura quæ rescare vel addere possint. Quod si quis etiam mediocriter doctus, indices seu nomenclaturas animalium, quas ille varijs linguis librorum initijs præfixit, legat, & ipsa tantum nomina secum expendat ingenuè, quanam sibi nota, quæ item incognita sint, facile agnosceret qui fuerit Gesneri nostri labor, qui non solum tot nomina, sed res ipsas tanta diligentia persecutus est.

Verum nunc eius eruditionem & diligentiam predicare nolo, neq̄ enim illi aliena laude opus est, quem satis laudant apud omnes doctos & bonos, scripta ipsius plurima & doctissima. Et quia satis multa de animalium historia scripsi, ad reliquos ipsius labores venio: superius autè ostendi eum, in omnibus naturæ partibus pernoscendis, summa diligentia versatum esse, præcipuo tamen studio obseruasse, quæ de metallis, plantis & animalibus tradita sunt. Et si verò quas inceperat descriptiones, absoluere in uniuersum non potuit, maxima tamen pars historię animalium absoluta & edita est. De metallis autem & gemmis exiguum quidem libellum edidit, collegit tamen immensam materiam: & quia à fodinis metallicis longius aberat, quàm ut ipse singula eo loco quo nascuntur inspicere posset, fecit quod & ante in animalium historia fecerat. In illis locis ubi præstâtissima sunt fodina, amicos sibi quàm plurimos comparauit, qui illi quàm plurima & rarissima miseret: itaq̄, quod regio nostra illi denegabat metallorum non fecunda, id diligentia & amicorum studio pensauit.

De metallis & gemmis.

Studium rei
herbarie.

Veruntamen in nulla parte naturæ rerum diligentius est
versatus, nulli rei plus temporis & operæ impendit, quàm plan-
tarum cognitioni. Etenim adolescens aut potius puer (vt ab ini-
tio indicauimus) à patruo ad hoc studium institutus est, idq̄
deinde semper amauit, seq̄ in eo libentissimè exercuit. Nam &
Lausanna cum esset, sæpe herbarum gratia montes Sabaudia pe-
rerrabat, & Basilea non minori studio ad Rheni ripas, & passim
etiam per late patentis campos, & in vicinis montibus plantas
inuestigare solebat. Tiguri autem postquam habitare cœpit, non
tantum in agros & montes vrbi vicinos herbarum noscendarum
causa exire consueuerat, sed quotannis ferè aliquam peregrinatio-
nem in alias Heluetiæ partes eiusdem rei gratia suscipiebat:
itaq̄ magnam partem alpium Reticarum & Helueticarum,
plantarū causa perlustrauit. Quinetiam cum Venetias profectus
esset, vt Mediterranei maris pisces in vrbe celeberrima cognosce-
ret, non minori cura & studio in illo itinere plantas, quàm in ipsa
vrbe pisces, & obseruauit & depingi curauit. Eademq̄ diligentia
in peregrinationibus Gallicis est vsus. Obseruabat autem non
tantum plantas à veteribus, Dioscoride, Plinio, & Theophrasto
descriptas, aut à recentioribus Ruellio, Fuchsio, Trago, sed natu-
ræ ipsius obseruator, omnes ante sibi non visas plantas colligebat,
depingebat, in hortulo suo plantabat. Diligenter præterea primas
qualitates plantarū & reperimenta inuestigabat, & in hūc vsum
quasuis plantas gustabat, alligabat corpori, & varijs rationibus
earum vires experiebatur. Nec verò suo vnus iudicio utebatur,
sed libentissimè aliorum sententias audiebat, nec medicorum tan-
tum, sed vulgarium quoq̄ hominum: neq̄ enim pudebat eum à
rusticis, & sæpe etiam à mulierculis, vulgaria nomina planta-
rum discere, & vsum herbarum in medendo quem ipsi aut ex-
perti essent, aut à maioribus suis accepissent. Habent enim sæpe-
numero homines rustici varia experimenta à maioribus quasi
per manus tradita, quibus sæpe feliciter admodum vtuntur: hæc
illa neq̄ aspernabatur fastu quodam, quo sæpe homines alioqui
eruditè

eruditi, inflati etiam optima spernunt; neque statim quibusuis fidem habebat, sed singula, ratione & methodo exacta diligenter examinabat. Conferebat autem magno cum iudicio plantas quas norat cum veterum descriptionibus, atq; ut hoc rectius facere posset, prius veterum descriptiones Theophrasti, Dioscoridis, Plinij, diligentissimè inter se contulit: ex qua collatione, multa in Plinio castigauit: multa malè ab illo ex Dioscoride translata esse ostendit: eodemq; modo non pauca in Dioscoride & Theophrasto eorumq; interpretibus, corrupta, aut malè translata emendauit. Tantam eius diligentiam cum agnouissent complures homines doctissimi, ut qui eius iudicio multum tribueret, certatim ad eum misere semina varia, & plantas quamplurimas, cum recentes, tum siccas: idque ex Italia, ex Gallia, ex Germania, & ex Anglia vsq;. Itaq; cum propria diligentia, tum amicorum studio collegit plus quam quingentas plantas, quarum descriptiones apud nullum veterum extant. Iamque se operi accinxerat, ut que triginta ferè annis maximo studio & labore penè infinito collegerat, in publicum ederet, cum fati vi nobis ereptus, praclarum opus absolueret & expolire non potuit. Attamen ne tanti eius labores perirent, quacunque de plantis collegit & annotauit, ea omnia cum decumberet: testamento legauit clarissimo medico Caspary Vuolphio, eique operis editionem commisit. & quantumuis aeger & admodum infirmus, diligenter tamen & accuratè methodum quam seruare instituerat, exposuit. Antequam verò in morbum incideret, figura plantarum quam plurimae ligno insculptae fuerunt, in quibus depingendis ipse frequens pictori aderat: & curabat sedulo, primum, ut certa seruaretur in omnibus proportio, ut pictor non artem suam ostentaret, sed naturam imitaretur & ad illam quam proximè accederet, & in folijs fibras, in floribus lineolas, non quas ipsi collibuisse, sed quas natura in his finxisset quam exactissimè repraesentaret. Diligentiae huius non dubito Vuolphium nostrum heredem quasi fore, qui quoniã hoc onus in se recepit, pro sua erga Gesnerum fide & amore operam dabit, ut

ne scheda quidem collectaneorum eius de plantis pereat, & totum opus quàm elegantissimè absoluatur, & in lucem edatur. Parcius autem de tam præclaro & à multis diu expectato opere nunc scribo, quod Volphij Hyposchesis in publicum edita satis explicet, quid studiosis hic expectandum sit.

De cognitione
rei medicæ.

Quoniam verò hæc studia & labores Gesneri qua potui diligentia persecutus sum, deinceps antequàm de reliqua vita & moribus dicam, professio ipsius postulat, ut de re medica aliqua etiam exponam: quod faciã quàm paucissimis, ne in re mihi incognita temerè quicquam scribam, ut mihi dicatur, Sutor ne ultra crepidam: ea enim quæ hæcenus exposui, magis sunt artium humanitatis studiosis cõmunia. Quantum in cognitione rei medica valuerit, medicorũ esto iudicium: nos de artis usu ea quæ nobis ex ipso cognita sunt scribemus: quod si non multa proferemus, mirum nemini videbitur, qui mores nostrorum hominum norit: quorum plerique à pharmacis abhorrent, & medicorum opera non nisi in extremis & desperatissimis morbis utuntur. Præterea Gesnerus qui nollet medicinam quæstus causa facere, ætatis suæ partem maximam domesticis lucubrationibus consumpsit: interea in medicina non parũ potuit. Nam & hydropes aliquot graues, apoplexias non paucas, epilepsias plurimas, & alios ingentes morbos curauit in ijs, qui & maturè accersere & obtemperare voluerunt. Senes asthamaticos quosdam iam ferè animam exhalantes reuocauit. Arteriarum in temporibus sectionem, vteri clysteres in grauissimis mulierum morbis, ab Hippocratis vsque seculo reperijt, & ijs non semel feliciter vsus est. Remedia quoque alia preciosa & singularia plurima habuit, quæ partim ab amicis accepit, partim ipse, ut fuit eruditione & experientia nulli secũdus, inuenit, quibus non infeliciter sæpe vsus est. Quantum verò illi medici doctissimi tribuerint, malo ex ipsorum scriptis cognosci. Certè prudentissimi viri, qui officinã Frobenianã Basilea præfunt, cum superioribus annis Galeni opera in publicum ederent, hunc vnum editioni præesse voluerunt, quod existimarent et eius iudicium

iudicium esse exactissimum, & nominis gloriam & auctoritatem esse maximam, quæ operi non vulgarem commendationem asferre posset.

Posteaquam quæ eius fuerint studia exposui, venio nunc ad vitam & mores: & quoniam pietas in Deum veraque religionis studium, in hominis vita principem locum tenet, ab eo ordiar, & quis eius de religione sensus fuerit exponam. Primum itaque existimabat omnem de religione doctrinam ex sacris literis esse petendam, ideo eas libenter & sæpe legebat, præcipuè tamen Psalmorum lectione afficiebatur, quos sæpe Hebraicè legebat: plurimum etiam Apollinarij Græca paraphrasi delectabatur. Deinde cum magna soleat esse veterum auctoritas, qui quondam melioribus ecclesia temporibus floruerunt, si quid haberet ocij, libenter in horum lectione consumebat, præsertim Græcorum quorum plerosque legit, quosdam etiam in Latinam linguam trassulit. Tanto autem studio sacras literas legit, ut de gravissimis controuersijs religionis nostræ optimè iudicare posset. Neque sententiam suam dissimulabat, sed palàm testabatur se vniuersam doctrinam nostrarum ecclesiarum, ut sacris literis & vetustis patribus consentientem, amplecti & ex animo probare. Præterea cum superioribus annis grauis controuersia de sacra trinitate exorta esset & agitata in ecclesijs Polonia, qua nunc quoque miserè lacerantur & vexantur eius regni plures ecclesie, haberet autem amicos ex illo regno doctos & nobiles viros, sæpe illis suam sententiam coram exposuit, & discedentibus scriptam dedit, ac eos ad constantem veræ doctrinæ professionem cohortatus est: atque gravissimis rationibus & scripturarum firmis testimonijs Antitrinitariorum errores damnauit. Coluit quidem multorum amicitiam qui diuersam de religione sententiam sequerentur, in nullius tamen gratiam, suam de religione persuasionem non modo mutauit, sed ne dissimulauit quidem. Audiebat autem conciones sacras, non tantum festis diebus, sed quotiescunq; Bullingerus, quem ille præ ceteris obseruabat, con-

Iudicium eius
de religione.

cionaretur (quod præter diem dominicum bis ille in septimana so-
lebat facere) assidue intererat, plerunque secum Hebraum
codicem afferens, si ille librum aliquem veteris testamenti inter-
pretaretur. Quamuis enim medicus esset professione, existimabat
& rectè, cognitionem veræ religionis nihilominus ad se pertinere,
& ad omnes qui modo omnibus commune nomen Christiani ho-
minis tueri velint. Statuebat etiam hunc esse præcipuum fru-
ctum studiorum suorum qui ex illis ad usum ecclesiæ redundaret:
ideoque in animalium historia multum laboris impendit He-
brais nominibus interpretandis: & ferè omnia illa loca scriptu-
rarum, in quibus animalium mentio fit, accuratè interpretatus
est, ut ex sua professione aliquid studiosis sacrarum literarum
commodi afferret.

Vita & mores. Respondebat autem vita eius & mores veræ religionis pro-
fessionis: summa enim illo fuit humanitas, simplicitas, integri-
tas: nulla ostentatio, luxus nullus, libidinis ne vestigium qui-
dem apparebat: pudoris & verecundiæ tantam habebat ratio-
nem, ut obscænum aliquid non modò ipse dicere, vel ab alijs audi-
re, sed ne legere quidem sustineret, quod satis testatur Martialis
ab ipso castratus. Adeo autem boni mores illi cura fuere, ut sæ-
pè cum grauißimis theologis consultarit, quam tandem ratio-
ne collapsa ecclesiæ disciplina restitui possit: dolebat enim illi ut
bonis omnibus, doctrina religionis à tam multis erroribus repur-
gata, in morum & vitæ reformatione adeo tardos progressus fieri.

Amicitias quo
modo coluerit.

Amicitias bonorum & doctorum hominum studiose sibi com-
parauit, & summa fide atque constantia coluit. Indicant hoc non
tantum inscriptiones quamplurimæ, in quibus beneficia amicorū
celebrat & se gratū exhibet, sed multa officia, cum priuatim cum
publicè, amicis exhibitæ. Quorundam enim libros ab ipsis non-
dum absolutos, post eorum obitum absoluit: aliorum scripta in-
mendata recognouit: plurima in lucem edi curauit: præfationes
addidit, aut aliquid suorum scriptorum adiunxit: multis etiam
dedit Græca exemplaria quæ illi transferrent & in lucem ede-
rent,

rent, alijs alias occasiones se exercendi praeiuit. Mirificè enim amabat eos, qui vel mediocres progressus in literis fecissent, & assidui ac diligentes in studijs essent, eorum conatus inuabat & ingenia quacunque ratione poterat excitabat. Commemorarem nominatim complures huius rei testes, si necesse esset, nunc cum ex Catalogo operum eius quem huic historiae adiunximus, quid amicis praestiterit, facile appareat, libens ab hac commemoratione se persedeo. Certè ut alia omittam, vna operum Cordi editio, eius erga amicos fidem & in illis ornandis diligentiam testatur: Cordum enim cum adhuc in viuis ageret non nouerat, neque vlla amicitiae consuetudo ipsis inter se fuit, eum tamen propter communia studia amauit, & ea diligentia opera eius conquisiuit & in publicum edidit ut in proprijs maiore rei non potuerit. His moribus amicos sibi comparauit complurimos & domi, in patria, & apud exterarum quoque nationes. Domi enim gratus & acceptus fuit Senatui, charus bonis omnibus: vulgus verò quod de literis iudicare nescit, fortè non ita magni illi faciebat: ex his tamè qui ipsum familiariter nouerant, eum non tam propter eruditionem, quàm propter morum integritatem amauerunt. Medici reliqui nostrae urbis ipsum ut patrem amabant & venerabantur, quos ipse vicissim filiorum more complectebatur, & quacunque re poterat inuabat atque ornabat. Ecclesiae autè ministri cum illo fraterno amore coniuncti fuerunt, quorum quicumque voluit, eius opera parata & gratuita semper usus est. Neque in patria tantum, sed in exteris regionibus theologos, medicos, pharmacopoeos quamplurimos habuit arctissima amicitia sibi coniunctos: non tantum Germanos, sed Anglos quoque & Gallos & Italos & Polonos.

Patebat porrò eius domus semper omnibus peregrinis, praecipue literatis hominibus, quorum plures ad illum quotidie confluebant, alij ut ipsum viderent & noscerent, alij ut aliquid rarum & spectatu dignum apud ipsum viderent. Erat enim domus eius rebus huiusmodi referta, habebat omnium fere peregrinorum animalium vel cadauera, vel effigies coloribus eleganter ad viuum

expressas: plantas autem plurimas & nostris regionibus ante ignotas alebat in suis hortulis, plures siccatas in suis thecis reconditas habebat: collegit quoque gemmarum, metallorum, & rerum fossilium non contemnendum thesaurum. Hæc autem vniuersa non sibi tantum recondita seruabat, sed quicumque rerum natura studiosi illum accederent, his libentissimè singula demonstrabat, & eruditè ac suauiter de eorum natura & viribus disserabat. Etenim cum natura liberalis & munificus esset, auro autem & opibus amplis non abundaret, ea quæ ipsius muneris erant, quæ ex eruditionis variæ & experientiæ thesauris depromebantur, libentissimè elargiebatur. Nam cum à præstantissimis Germaniæ, Galliæ, Italiæ medicis multa haberet in arte medica secreta, ut vocant, multa etiam suo Marte inuenisset, vsuque felici comprobasset, quæ si sordidus fuisset ac avarus, ut plerique nostro seculo sunt, sibi seruare potuisset, ac rem suam familiarem inde augere, illa tamen omnia, ut fuit publicæ vtilitatis studiosissimus, partim in communem omnium vsum vulgare, partim amicis petentibus communicare, nunquam est dedignatus. Etenim huic eius ingenuè munificentia studiosi medicinæ acceptum ferunt, Euoonymi thesaurum, in quo per multa præclara & recondita in lucem edidit: & nisi morte præuentus fuisset, alteram partem additurus erat, in quam non minus multa & rariora remedia congescit. Præterea clarissimi, doctissimi que medici quos honoris causa nomen, Ioannes Crato medicus Cæsareus, Adolphus Occo Adolphi F. Achilles P. Gasserus Augustani, & Ioannes Funccius Mommingensis & alij plures huius rei testes fide dignissimi esse possunt, qui & exquisita remedia illi miserunt, & vicissim eius beneuolentiam in eodem studio sapenumero experti sunt.

Liberalitas.

Iudicium Imp.
Ferdinandi de
Gesnero.

Ob has igitur præclaras & excellentes virtutes cum singulari eruditione coniunctas, doctissimi quique viri eius amicitiam experuerunt: nec aspernati sunt præstantissimi regum & principum medici ipsum præceptorem vocare, & eum elogijs compluribus ornare, quæ ego nunc libens prætereo. Veruntamen iudicium grauissimum

Impe-

Imperatoris Ferdinandi sacratissimæ memoriæ, quod non multo ante obitum de Gesnero sapientissimum fecit, absque piaculo omittere non possum. Commendabant Gesnerum Maiestati Casaræ singulari studio D. Iulius Alexandrinus & D. Ioannes Crato summi philosophi & excellentissimi Casaræ Maiestatis medici: atque illi cum imagines familiæ & priuilegia, quibus lucubrationes eius auctoritate Casaræ communirentur, à sapientissimo Imperatore impetrarunt, perferente hoc ad Imperatoriam Maiestatem viro amplissimo D. Marco Singkmosero, Serenissimi Romanorum Imperatoris Secretario & consiliario Casaræ. Ibi tum sapientissimus Imperator Ioannem Cratonem in prandio multis astantibus & præsertim clarissimis viris Casaræ Maiestatis medicis D. Iulio Alexandrino & D. Stephano Lauræo Amorfortio, & D. Ioanne Neuiio, illustrissimi principis Electoris Saxonie archiatro, qui vnâ cum superioribus valetudinis Casaris curam gerebat, interrogauit num de facie Gesnerum noscet. Negabat ille aliter ac ex literis, & certorum hominum sermonibus cognitum, Cui Casar, Credas inquit (verba hæc sunt sacratissimi & sapientissimi Imperatoris) Gesnerus est tota probitas. Possem & alia virtutis eius testimonia proferre, sed hoc sapientissimi Imperatoris iudicium multorum loco esse poterit: & posteritas, cessante post obitum inuidia, ex scriptis ipsius non tantum de doctrina, sed vita & moribus rectius iudicabit.

Nunc quoniam ea quæ de vita eius memoriæ prodenda esse visa sunt, scripsimus, de eius obitu pauca scribemus: qui quidem vita eius piè & innocenter actæ consentaneus fuit. Cæperat apud nos superiori anno grassari pestis, quæ ciues multos, & inter cæteros eruditione clarissimum virum Theodorum Bibliandrum nobis abstulit: eo tempore iam tum sibi mortem præsagire Gesnerus noster cæpit: in somnis enim se à serpente morderi visus fuerat, hunc morsum pestem esse cum à somno euigilasset interpretatus est, & hoc suum somnium literis mandauit.

Somnium de obitu.

Præfagiones
de morte.

Ab eo tempore, etsi dudum ante humana omnia meditata illi fuerint, tamen certius sibi exitum vitæ imminere conijciebat, seq̄ue quotidie ad beatam felicemq̄ue migrationem præparabat. Exant in literis ad amicos complures huiusmodi verissimæ præfagiones, testimonium pectoris pleni pietatis, ex quibus nonnullas hoc loco inserere non pigebit: eas me non fingere testabantur viri clarissimi, qui literas ipsius manu exaratas habent, quas amicis pluribus legendas exhibuerunt. Superiori igitur proxima æstate quinto Calendas Septembris ad excellentissimum Casaræ Maiestatis medicum Ioannem Cratonem, in epistola quadam hæc verba posuit. Ad Oceanum stirpium mearum rebus alijs omnibus relictis iam iam accedam: in quo κατὰ γρηόσων & laboribus fractus velutiq̄ue effæctus, vel ipso in opere, vel paulò post ad meliorem vitam transiturus videor: & Deo gratias ago, qui mihi animum transeundi emigrandiq̄ue satis promptum & alacrem dedit, quem vt spiritu suo confirmet & augeat oro. Scripsit deinde rursus hæc ad eundem 20. Octobris. Opus historie stirpium ex libris 260. concinnanda subiui: nec prænitet me adhuc laboris quamuis immensi. Quod si Deus me ad meliorem vitam prius auocare voluerit, quam perfecero, sic quoque gratias illi agam. Præterea ad CL. V. D. Adolphum Occonem Adolphi F. paulò ante obitum epistolam Græcam accuratè elaboratam scripsit in qua inter alia hæc quoque leguntur.

Ἀληθῆς ὄντως φιλοσοφία, ἢ σοφία μάλλον ὡς κατ' ἀνθρώπον ἢ τὸ τέλος νοῶσα, εἰ τοῖς ἄλλοις τὸ ἤβ' ἐκείνων, καὶ τὸ καθ' ἡμᾶς μάλιστα, τὸν θάνατον λέγω, ἕτως ὥστε καὶ ζῆντας πολὺ πορτερον πορπαρασκαδάζειν ἡμᾶς. ἢ διάνοιαν συνεχῶς ἀπὸ τῆς σομᾶς ἰδέειν, καὶ τῆς ἐν ταῦτα κόσμου χωρίζοντας, ὥστε τῆς φύσεως, ἢ τῆς ὑπὲρ αὐτῆς πορνοίας μάλλον, ἐπειγέσσης εὐμενῶς τε καὶ ἀσπασίως ἐπεσθαι. Δὲ τὴ μακαρίαν καὶ εὖθειον ἡμῶν πῆσιν τε καὶ ἐλπίδα: ἢ καὶ νυκτᾶς τε καὶ ἡμᾶτα πάντα, ἐπὶ τὸν κλῆσιν ἀπάντων, ἡμῶν ἢ καὶ πατέρα, τὸν ἐράνιον σενάζουσα δὲ τελεῖ: καθ'

καθ' ἣν καὶ ταῦτα τὰ ἐπύλλια αὐτοχεδιάζειν μοι ἐπήλθεν.

Ευδαίμων ᾠῶτα μὲρ ὁ Δέσπελα παῖτα νοήσας,

Εἶτα δ' ὄγ' ἐλπίζων, τὸ τρίτον ὅσις ἔχει.

Τρισμάκαρ ὀτρηταὶ θεοῖ· ᾠῶτ' ὁ δὲ γ' ἐπαμφοτερίζει.

Οὐ γδ' αἶεν πιστὴς ἐλπίδ' ὁ βεῖ μάκαρ.

Πλείονα δ' ἐννοέων δφλαιότερο πέλξ' ἐνθεν,

Αἰεὶ ἀπιστος ἐὼν, ἐλπίδ' ὁ αἰεὶ ἀνδρ.

Ελπίς δ' ἢ γ' ἀγαθῇ γηροξόφ' ὁ βεῖ γλυκεῖα,

Καὶ φυγάδας βόσκει παρ' ἰδίῳ ἐλπίς ἐῆς.

Καὶ θανάτου δ' ἀκμῆ κραδίῳ μόνῃ ἐλπίς ἀγᾶλλει

Ανδρῶν ὁσσεβέων ἐραυόφοιτον ἀκ'.

Νηπιενθές τ' ἄλυπὸν τε, κακὸν ἐπήληδον ἀπάντων,

Πνεύματ' ἐξ ἀγίας πάντοτ' ἐπαρδ' ὀμδρον

Θαυρῶν φήλ' Ἀδολφε· μετ' ἐ πολλῇ δ' ἀμμιν ἀδελφοῖς

Εν χειρὶ πύνοις ἐλπίδ' ὁ ἔσαι ὑπερ.

Ex his igitur praesagitionibus facile apparet, quàm pie ille iam dudum beatam migrationem meditatus fuerit, & quàm certo diuina quadam animi vi, mortem suam multò ante praeviderit. Etenim cum superiore hyeme pestis vim grassantem, apud nos euasisset, & eadem recruascens, proximo autumno iterum clementius ageret, subito media fere hyeme inopinata vi morbi oppressus, & sicuti vaticinatus fuerat, è medio cursu laborum ereptus, in felicem & sempiternam quietem translatus est.

Dies erat nona Decembris, quando laborare coepit, obiit decimatertia, paulò ante mediam noctem. Carhunculus illi primò exortus est, in latere sinistro cordi directè imminens: etsi autem loco periculoso natus esset, minus tamen periculi videbatur, quod nullum dolorem capitis, nullam febrim, nullum aliud symptoma malum sentiret. Quinetiam vires eius morbo nihil ferè deiecta fuere, nunquam enim decubuit, nisi si quando se ita vii vestitus erat, in grabatum paululum reclinaret. Veruntamen quia pleriq, quos morbus, hic inuadebat, moriebantur, quantumvis ab

Morbus Gell.
neri.

obijt 1565
17 Decemb
suis liberis

CON. GESNERI PHILOSOPHI

Testamentum.

initio non magna vis morbi esse videretur, ipse quoque sibi moriendum esse statuens, amicis conuocatis, testamentum condidit, & quum quaedam uxori, quaedam nepotibus ex sorore legasset, heredem ex asse fecit sororem, quam adhuc solam habebat superstitem. Ne autem labores ipsius perirent, Bibliothecam suam omnem, Casparo Vuolphio medico, iusto precio vendidit, & illis diebus quibus aegrotabat, multa cum eo, & de plantarum historia, & de alijs suis laboribus, quos illi commendabat, locutus est: multa etiam illis diebus literis mandauit, ne qua post obitum vel in re familiari, vel in lucubrationibus suis confusio oriretur. Existimo autem hanc eius diligentiam, studiosis cognitu gratam fore: nam cum liberos non haberet, pij animi fuit uxoris, sororis & nepotum rationem habere: & quia lucubrationes multas publicæ utilitatis causa susceperat, sapienter & piè iam moriens posteritati cōsultuit, suos fœtus immaturos commendans amico fidei, docto, industrio, qui eos tandem perfectos in lucum daret.

Confessio
fidei.

Cum autem Ecclesiæ ministri, frequenter illum accederent, libenter illorum consolationes audiebat, & cum illis de beata spe nobis in Christo proposita ex sacris literis colloquebatur. Pridie verò antequam ex hac vita excederet, cum multa de rebus domesticis cum Henrico Bullingero, quem summè amabat, collocutus fuisset, tandem præclaram fidei suæ Confessionem illo præsen- te fecit, & graui oratione protestatus est, se paratum esse in hac fide mori. Quinetiam cum ego illum cum cæteris nudiustertius ante obitum inuisissem, inter alia dicebat, se quidem de vita nondum desperare, si naturam spectet & vim morbi, attamen se paratum esse & cupere etiam ex hac vita plena non tantum miserijs & calamitatibus, sed quod magis dolendum sit peccatis, in illam beatam & corruptionis ac vitij expertem transire.

Mors.

Quintus iam erat dies, ex quo aegrotare cœperat, cum medici non prorsus omnem spem abiecissent, plurimum tamen de vita eius solliciti essent, ipse verò sibi meliusculè habere videbatur: itaque cum amici quidam noctu illi adesse cuperent, & aegrotanti assistere,

assistere, gratias illis egit, seq̄ eorum opera opus habere negabat.
 Et qui in vita multis commodus, molestus fuisset nemini, ne mor-
 bum quidem suum cuiquam præterquam sibi ipsi molestum esse,
 patiebatur. Deductus autem in cubiculum, in quo semper solitus
 erat quiescere, ancilla vnica presente, fuis ardentissimis ad
 Deum precibus, sese ad quietem composuit. Verum circa horam
 noctis vndecimam, cum animaduerneret vim morbi naturam
 superasse, vocata vxore, voluit reduci in suum Musæum, in quo
 pridie sibi lectum sterni iusserat, atq; paulo post, illic in manibus
 vxoris, inter pias preces, leniter expirauit. Doluit morte eius
 vrbs tota, itaq; magna frequentia funus eius postero die omnium
 ordinum homines deduxerunt, & eum in summi templi peristy-
 lio sepelierunt, iuxta Ioannis Frysi sepulchrum, qui superiori
 anno ipsum præcesserat, vt post obitum eorum coniungerentur
 corpora, quarum animi semper fuere coniunctissimi. In eius verò
 locum, amplissimi senatus decreto subrogati sunt, Cl. medici
 Georgius Cellarius, & Caspar Vuolphius, qui nunc in
 schola nostra Philosophiam docent, & rem
 quoque medicam feliciter
 exercent.

F I N I S.

CONRADI GESNERI

PHILOSOPHIAE INTERPRETIS ET

Medici Tigurini, De libris à se editis Epistola

ad GVILIELMVM TVRNERVM

Theologum & Medicum excellentiss. in Angliã.

QVONIAM Scriptorum meorum hactenus à me editorum Catalogum à me petis, clarissime Turnere, en morem tibi gero: quod tua in me beneficia & amicitia nostra ius postulant: idq; eò facilius, ve eadem opera alijs quoq; viris eruditis, qui idem à me interdum è diuersis regionibus petere solent, gratificer. Quamobrem etiam typographo libellum permissi excudendum, ve si quis requirat in promptu habeam, nec sepius eadem de re ad alios atque alios mihi scribendum sit posthac. Reperam autem omnia, quæ à iuuentute vel ipse condidi, vel ab alijs condita ad editionem promoueri. In Bibliotheca nostra ante annos XVII. excusa, multa mearum lucubrationum desiderantur, posterius à me edita. In eiusdem vero compendijs, apud nos & Basileæ publicatis, quaedam non rectè posita sunt. Has ob causas hinc simul omnes labores literarios meos, eo ferè ordine, quo deinceps & scripti à me & editi sunt, enumerabo.

1. Primum igitur circa annum Domini 1537. Lexicon Græcolatinum, quod iam ante à diuersis & innominatis nescio quibus satis miserè consarcinatum erat, ex Phauorini Camertis Lexico Græco ita auxi, vt nihil in illo extaret, quod non vt singulari fide ac diligentia, ita labore maximo adijcerem: sed typographus me inscio, & præter omnem expectationem meam, exiguam duntaxat accessionis meæ partem adiecit, reseruans sibi forte auctarium ad sequentes etiam editiones. Eodem paulò post defuncto, meum exemplar recuperare non potui. Ab eo etiam tempore.

tempore in gratiam *Henrici Peci Basiliensis Typographi*, ter aut quater ex diuersis lectionibus meis, idem volumen insigni accessione auxi, ita vt semper nominarem authores, à quibus singula excepiſſem, vt & authoritas maior eſſet, & orthographia minus corrumpereſſet: quod ſi alij etiam multi *Lexicorum corruptores* potius quàm authores, obſeruaffent, nõ vſq; adeò aliquot millibus locorum corrupta hæc volumina hætenus in publicũ prodiſſent, non ſolum *Typographicis erratis paſſim innumeris abſurdiſſimè* reſerta, propter imperitiam illorum qui ad præla corrigunt: ſed ipſorum etiam authorum, quorum plurimos idcirco ſua nomina proſtiteri puduit. *Vlcima quidem editio à me locupletata Baſilea nuper prodiit ex officina Hieronymi Curionis, anno 1560. Septembri, in folio, chartis trecentis octoginta quatuor. Caterum hoc anno, quo hæc ſcribo. 1562. Geneuæ prodiſſe audio longè copioſiſſimum emendatiſſimumq; Græca lingua Theſaurum, à Rob. Constantino incomparabilis doctrinæ viro, ex Ioan. Criſpini officina.*

Medicaminum succiduorum (quæ Antiballomena Græci vocant) Galeno adſcriptorum tabula Latinate donata, adiectis etiam Græcis multò caſtigatoriſſimis, & annotationibus in quosdam locos. Eadem ex libris Dioſcoridis, Aetij, & Pauli Aeginetæ paſſim excerpta, & in vnum diligenter conſcripta, ſubiiciamus. Chartæ ſunt, quinq; cum dimidia, excuſæ Baſilea in 8. cum Actuarij opere de compositione medicamentorum, apud Rob. Vinter. 1540.

Enchiridion hiftoriæ plantarum, ordine alphabetico, ex Dioſcoride ſumptis deſcriptionibus, & multis ex Theophrasto, Plinio, ac recentioribus Græcis additis: facultatibus autem ex Paulo Aeginetæ plerunq; quàm breuiſſimè adſcriptis, &c. in gratiam medicinae candidatorum, qui cognitionis ſtirpium cauſa ruſticari interdum ſolent. Rob. Vinter imprimebat in 8. Baſilea anno 1541. chartis nouendecim: & eodem anno Melchior Seſſa Venetijs in 16.

4. *Huic similem alium de cæteris simplicibus medicamentis libellum nondum edidi.*
5. *Compendium ex Actuarij Zachariae libris, de differentijs vinarum, iudicijs, causis & præudentijs.*
6. *Vniuersalis doctrina Cl. Galeni Pergameni de compositione pharmacorum secundum locos affectos à capite ad calcem, particularibus medicamentis omisis.*
7. *Symbola Galeni experimentorum ex libris eius collecta, & aliorum quorundam. Hosce tres libros, Christophorus Froschouerus Tigurinus typographus vno volumine coniunxit Tiguri 1541. in 8. chartis 24.*
8. *Apparatus & delectus simplicium medicamentorum, ex Dioscoride & Mesuæo præcipue, alphabeti ordine, pharmacopolis maxime vtilis liber.*
9. *Continentur autem eodem volumine, vniuersalia Pauli Aeginetæ præcepta de medicamentorum secundum genera compositione: & eiusdẽ argumenti omnia quæ in Galeni libris de compositione med. & vni præcepta extant, multis superflue dictis, & particularibus plerisque compositionibus remotis, &c. Frellonij fratres excudebant Lugduni 1542. in 8. chartis 18. & dimid. & Venetijs fratres de Nicolinis in 16.*
10. *Catalogus plantarum nomina Latine, Græcè, Germanicè & Gallicè è regione proponens secundum ordinem alphabeti, Latinis præeuntibus, vnà cum vulgaribus pharmacopolarum nomenclaturis, &c. His accedunt in calce operis Nomenclaturæ stirpium secundum varias gentes, Dioscoridi adscriptæ, in ordinem literarum digestæ. Liber impressus est Tiguri apud Froschouerum, anno 1542. in 4. chartis 41. & dimid.*
11. *De syllogismis Compendium auctoris incerti, è Græco translatum, excusum Basileæ in 8. chartis duabus & dimid. apud Ioan. Oporinum, cum Ioachimi Perionij lucubracionibus quibusdam in organum Aristotelis, anno 1542.*
12. *Moralis interpretatio errorum Vlyssis Homericæ, auctoris incerti.*

Commentatio Porphyrij philosophi de Nympharum antro 13.
in XIII. libro Odyssæ Homericæ.

Apologia quadam pro Homero & arte poetica, fabularumq; aliquot enarrationes ex Commentarijs Procli Lycij Diadochi philosophi Platonici in libros Platonis de republica: in quibus plurimæ de dijs fabulæ, non iuxta grammaticorum vulgus historicè, physicè aut ethicè tractantur: sed theologicis (vt gentiles loquuntur) ex prima philosophia rationibus explanantur. Omnia per nos è Græco sermone conuersa, & euulgata Tiguri, 1542. in 8. chartis 12. ex officina Froschouiana. 14.

Porphyrij philosophi quæstiones Homericæ. Pauli Silentiarij hemiambia, de thermis, & alia quadam ex Græcis eodem tempore, aut etiam postea à me conuersa, nondum in lucem exiuerunt. 15.

De lacte & operibus lactarijs libellus, philologus pariter ac medicus, cum epistola ad Iacobum Auieniũ Glaronensem de montium admiratione, excusus Tiguri 1543. in 8. char. 6. & dimid. 16.

Ioan. Stobæi Collectanea siue Loci Communes CXXIII. 17.
ex omni genere authorum vetustissimorum Græcorum, cl. ferè congesti, ex nostra interpretatione Latina, &c. His accesserunt opuscula tria, à nobis etiam primùm Latine edita: nempe Cyri Theodori dialogus de amicitia exilio senarijs iambicis. Opuscula duo Platoni adscripta, vnum de iusto, alterum, an virtus doceri possit. Omnia Græcè & Latine è regione, Tiguri apud Froschouerum, cum duplici indice, vno rerum, altero authorum, anno 1543. in folio, chartis 210. & iterum. Stobæi locis, cum ex manu scriptis exemplaribus, tum aliundè, auctis atque recognitis, anno 1550. & tertio, 1559. Eisdem locos Oporinus Basileæ edidit Germanicè, Ge. Lato interprete, Audio & Antuerpie Latina nostra seorsim excusa esse absque Græcis. Noua editio valde aucta parata prælo apud me est.

Heraclidis Pontici Allegorie in Homerifabulas de dijs, & sermo Dionis de Homero Latini facti, excusi Basileæ apud Ioan. 18.

Oporinum, adiectis etiam eisdem Græcis, & alijs quibusdā raris ac elegantibus opusculis, anno 1544. in 8. chartis 14. & semis.

19.

Michaelis Ephesij Scholia in Aristotelis libellos, nempe: De iuuentute & senectute, vita & morte. De longitudine & breuitate vitæ. De diuinatione per somnum. Omnia è Græco translata, & impressa Basileæ in 8. 1541. chartis 6. & dimid. cum Nicolai Leonici explanatione in primum librum Aristotelis de partibus animalium, apud Vuesthemerum. & Venetijs 1545. in folio, cum Alexandri Aphrodisi. commentarijs in librum Aristotelis de sensibus, Lucilio Philaletheo interprete.

20.

M. V. Martialis poetæ Epigrammata (ad linguæ Latinæ copiam, & varias rerum nomenclaturas vtilissima) ab omni verborum obscenitate, in adolescentium præcipue scholarumq; usum expurgauimus, & in locos circiter 86. digesti. His adieci dialogos tres, quibus ratio huius instituti redditur, & multa de puerilibus studijs commemorantur. Et in fine Annotationes Jac. Micylli. Froschouerus cudebat Tiguri 1544. in 8. chartis 28.

21.

Ambrosij Calepini dictionarium linguæ Latinæ, quod anno 1544. mense Septembri impressum est Basileæ apud Leonhardum Hospinianum, innumers locis castigauimus: & ex postrema editione Venetijs publicata ad insigne Sirenis, quæ supra quatuor millia vocabulorum ex probatissimis authoribus accessisse gloriatur, omnia in nostrum exemplar transtulimus: & prosodia, id est syllabarum notas (plerunq; etiam versus poetarum, quibus ea confirmetur) nouo labore singulis dictionibus, quæ ordine alphabeti explicantur, inscripsimus.

22.

Cæterum nomina propria, ex quibus maxima pars Venetæ accessionis cõstabat, seorsim à Latinis vocabulis in peculiare alphabetũ. partim proprio labore, partim iuuantibus amicis, digesta sunt, additis omnibus illis, quæ in postremis dictionarijs poeticis cõtinebantur. Huic volumini titulu fecimus, Onomasticon nominum priorũ: quod tertio iam auctum & emendatũ à nobis prodijt, Basileæ ex Hier. Curionis officina. In secunda quidẽ editio-

ne, quæ

ne, quæcunq; Stephanus regius gr̃amaticus Græcus propria locorum nomina habebat, Latine interpretatus adieci, & loca castigavi innumera. Græca etiam nomina passim addita sunt. Ultima editio publicata est Basilea 1560. in fol. Sunt autem Latinarum dictionum chartæ cccxij. cum aliàs tum ex Pauli Manuij observationibus plurimum aucta: Onomastici verò nostri priuatim chartæ lxxj.

In Lexicon Græcolatinum anno 1544. Basilea excusum in 23
4. de utilitate ac dignitate linguæ Græcæ præfati sumus.

Antonij Thylesij Itali Consentini opuscula aliquot, partim 24
iam prius diuersis in locis, partim nunquam prius edita, tum styli Romana puritate, tum eruditione, varietate & lepore argumentorum, magno studiosorum applausu excipienda, Ioan. Oporino Basiliensi typographo dedi: qui ea publicauit 1545. in 8. chartis vndecim. Ex his ligato sermone conditus est Imber aureus tragædia: & poematia vij. soluto autem Commentarij duo, vnus de coloribus, alter de coronarum generibus. Ab eo quidem tempore etiam alia quædam huius authoris poematia in Italia typis impressa nactus sum: qua cum præcedentibus coniuncta denuò excudi optarim, vt tam elegantis scriptoris quæ extant omnia, vno volumine haberentur.

Bibliotheca vniuersalis, siue Catalogus omnium scriptorum 25
locupletissimus, in tribus linguis, Latina, Græca & Hebraica: extantium & non extantium, veterum & recentiorum, vsque ad annum Domini M. D. LXV. doctorum & indoctorum, excusorum & in Bibliothecis latentium: Opus nouum, & non Bibliothecis tantum publicis priuatissue instituendis necessarium, sed studiosis omnibus cuiuscunq; artis aut scientiæ, ad studia melius formada vtilissimum. Tiguri apud Froschouerum 1545. in fol. chartis 325. adiecto ad finem indice nominũ vniuersorum, vt ea quorum prænomina fortè lector ignorat, inuenire possit. Non solum autem singula authorum scripta hoc volumine enumerantur: sed singulorum etiam librorum argumenta sæpius adscribuntur,

sive ex ipsorum authorum prefationibus, ut simul etiam styli aliquod specimen præbeatur Lectori, sive aliter: & super multis Censura doctorum hominum, & alia quaedam, quæ in Compendijs postea excusis, non meo quidem consilio omissa sunt, poterant enim brevius quidem exponi, non tamen prorsus omiti. Sed suum plerumque lucrum spectant typographi, potius quam vel authorum voluntatem, vel utilitatem Lectorum solidam. In Compendijs quidem illis postea impressis, permulta authorum nomina nova, recentiorum præsertim, accesserunt: sed omnis illa accessio seorsim etiam à Froschouero nostro excusa est, ut qui primam editionem emerunt, aut deinceps etiam empturi sunt, fructu illo non frustrentur.

- 26 Sententiarum, sive Capitū, Theologicorū præcipuè, ex sacris & profanis libris Græcis collectorum digestorumq; in Locos communes, per Antonium & Maximū monachos, Tomi tres. Antonij loci Melissa inscripti, inq; duos Tomos diuisi, numero sunt 175.
- 27 Maximi verò 71. Tomo vno comprehensi.
- 28 Abba Maximi, philosophi, confessoris & martyris, Aphorismorum seu Capitum de perfecta charitate & alijs virtutibus Christianis, Centuriæ 4.
- 29 Theophili sexti Antiochenensis episcopi, de Deo & fide Christianorum contra gentes Institutionum libri tres ad Autolyicum.
- 30 Tatiani Assyrij, Iustini martyris discipuli, Oratio cōtra Græcos. Hæc omnia (quinq; diuersorum authorum volumina) mea cura ex codicibus manuscriptis transcripta, & meo labore emendata, ante & ad prælum, (præter Maximi Centurias prius excusas, nūc quidem castigatiores,) Froschouerus Græcè excudit Tiguri 1546. in fol. chartis 73.
- 31 Et rursus eadem omnia in Latinum sermonem conuersa, eodem anno, in folio chartis 99. Ex his primam partē Mellissæ Antonij ego interpretatus sum: & Tatiani Orationem, cui & annotationes adieci. Secundā verò Mellissæ partē, & Maximi Locos Ioan. Ribittus Sabaudus Latina fecit. Maximi Centurias, Vin

centius Opsopæus: Theophili Institutiones, Conradus Clauserus.

Enumeratio medicamentorum purgantium, vomitoriorum
& alium bonam facientium, ordine alphabeti, excusa in 4. Ba-
sileæ in officina Frobeniana anno 1546. cum Antonij Musæ li-
bello de catapotijs. 32

Naturalis scientiæ totius Compendium, ex Aristotelicis a-
lijsq; libris ab Hermolao Barbaro patricio Veneto confectum, &
in Italia impressum mendosissimè, quoad eius potui, repurgatum
Ioanni Oporino tradidi, è cuius officina prodiiit chartis octo in 8.
anno 1548. quibus ille adiecit Hieronymi Vuildenbergij Auri-
montani in plerosque Aristotelis physicorum libros Epiomen,
chartis undecim. 33

Pandectarum siue partitionum vniuersalium, qui secundus 34
Tomus Bibliothecæ nostræ est, libri nouendecim. excusi Tiguri
apud Froschouerum in folio. 1548. chartis 191. In his libris om-
nium, qui in primo Bibliothecæ tomo nominantur authorum, &
plurimorum insuper aliorum scripta, nō alphabetico ordine vt in
primo tomo, sed secundum artium & scientiarum genera per cer-
tas classes & locos communes enumerantur: non titulis modò li-
brorum memoratis, sed capitum etiam inscriptionibus, & par-
ticularibus plurimorum librorum argumentis. Librorum in-
scriptiones hæ sunt: 1. De grammatica & philologia. 2. De
dialectica. 3. De rhetorica. 4. De poetica. 5. De arith-
metica. 6. De geometria, optici & catoptrici. 7. De mu-
sica. 8. De astronomia. 9. De astrologia. 10. De diuinatione
cum licita, tum illicita, & magia. 11. De geographia. 12.
De historijs. 13. De diuersis artibus illiteratis. 14. De natu-
rali philosophia, & theologia gentilium. 15. De prima philoso-
phia seu metaphysicis. 16. De morali philosophia. 17. De œcono-
mica philosophia. 18. De re politica, id est, civili & militari.
19. De iurispudentia. His liber vicesimus subiungendus erat
erat de re medica, quem certas ob causas reliqui, & ne hætenus
quidem absolui, quamuis materia satis copiosa mihi sit congesta.

35 Pandectarum, hoc est, secundi tomi Bibliotheca liber xxj. siue ultimus, De theologia Christiana, seorsim cufus ibidem, in fol. 1459. chartis 90. Est autem is liber veluti index per locos digestus in plerosq; veterum & recentiorum theologorum libros, hoc est, librorum titulos & capita ferè, &c. Ex chartis nonaginta, quibus constat, postrema septem continent Indicem alphabeticum, huic de theologia libro & superioribus nouendecim cõmunè.

36 Cl. Galeni librorum editioni Latina, quæ publicata est Basilea in officina Frobeniana, ex Lani Cornarij recognitione anno 1549. capitum distinctionem & argumenta in plerosque libros, ab initijs singulorum, adieci: quæ in multis (ijs præsertim, qui rei medicæ tyronibus præcipuè necessarij lectu sunt) ita copiose ac methodicè tractantur, ut vel Epitomes aphoristicæ instar haberi possint.

37 Historia animalium liber primus, qui est de quadrupedibus viuiparis, cum figuris ad viuum expressis, opus philosophis, medicis, grãmaticis, philologis, poetis, & omnibus rerum, linguarum quæ variarum studiosis, vtilissimum simul iucundissimumq; futurum: in quo non modò simplex animalium historia continetur, sed etiam veluti commentarij locupletissimi, & castigationes plurimæ in veterum ac recentiorum eiusdem argumenti, quæ videre nobis licuit omnia, ex authoribus ferè ducētis quinquaginta, &c. Ita digestis commodo perpetuoq; ordine omnibus, ut quicquid de vnoquoque animali cognoscere libuerit, nullo negotio statim inueniatur. Neque enim ad continuam lectionem à nobis hæc condita sunt, sed ut eorum qui Dictionariorum esse solet, ad inquirendum maximè, vsus sit: quod non intellexerunt, qui prolixitate in hoc opere nos accusarunt. In sequentibus quidem animalium libris, minus prolixus fui, hoc est, in philologia parcior. Hoc volumen in Epitomen contraxit, philologia omni ommissa, excellens doctrina & virtute medicus Laurentius Hiel, in illustri Academia Genensi hoc tempore professor: idem fortè facturus in reliquis etiam nostris de animalibus libris, ut aliquando coniuncti publicentur.

centur. In Germanicum verò sermonem simili compendio tran-
stulit hunc & secundum de quadrupedibus ouiparis, Conradus
Viroduranus medicus, nunc etiam ecclesie minister: & similiter
de aquatilibus volumen.

Animum verò historiam Germanicam fecit, Rodolphus Husli-
nus, quæ iam excusa est anno 1548. chartis 87.

Theſaurus Euonymi Philiatræ de remedijs secretis, (voco 38
autem secreta, in quibus pars purior & tenuior, ab impuriore
crassioreque secernitur, arte,) liber physicus, medicus, & partim
etiam chymicus, & æconomicus in vinorum diuersi saporis appa-
ratu, medicis & pharmacopoliis omnibus præcipuè necessarius, im-
pressus Tiguri apud Andream Gesnerum F. in 8. chartis 39.
anno 1558. Agit autem præcipuè de artificiosis aquarum & o-
leorum distillationibus siue extractionibus, ex herbis alijsq; sim-
plicibus medicamentis. Secunda eius editio prodiiit anno 1558.
adiectis quibusdam instrumentorum distillatoriorum figuris, &
novo Iacobi Bessoni libello, de absoluta ratione extrahendi olea
& aquas è medicamentis simplicibus. Hunc librum cum in gra-
tiam Andree Gesneri patruelis mei, noui tum typographi, im-
maturum ederem, nomen meum addere nolui. Nunc quoniam &
magno studiosorum rei medicæ applausu eum exceptum video, &
aliquando absolutiorem dare cogito, si Deus vitam dederit: me
eius auctorem esse dissimulare amplius nolui, præsertim cum iam
viri quidam eruditi id deprehenderint. Ex eadem officina Ger-
manicus etiam euulgatus est, Rodolpho Landebergero nostro (ec-
clesie Bulaci diacono in agro Tigurino) interprete. Et Latine
in 16. Lugduni: ibidemq; nisi fallor, Gallicè.

Veterum aliquot theologorum Græcorum orthodoxorum li- 39
bri Græci, & ijdem Latinitate donati e regione: quorum pleriq;
partim Latine, partim Græcè antehac non sunt editi, nostra ple-
riq; cura excusi, Tiguri apud Andream patruelem anno 1552.
in fol. chartis 104. Sunt autem hi: Canones Apostolorum, & ve-
terum tredecim sanctorum conciliorum decreta, à Clemente Ro-

mano, ut quidam putant, versi & collecti, &c. Ignatii martyris & archiepiscopi Antiocheni, epistola duodecim, Io. Brunnera Tigurino interprete. Athenagora Atheniensis philosophi Christiani Apologia, vel Legatio pro Christianis, ex nostra interpretatione cum annotationibus nostris. Eiusdem de mortuorum resurrectione liber, Petro Nannio interprete, cum Hen. Stephani typographi doctissimi (qui hos duos Athenagora libellos seorsim prius excudit Genevæ) in Gracum simul contextum & Nannij versionem Annotationibus. Aenea Gazæi Platonici Theophrastus, siue de animarum immortalitate & corporum resurrectione dialogus, Ioan. Volphio ecclesie Tigurine ministro interprete. Cydonij de contemnenda morte oratio, Raphaele Seilero I. C. Augustano interprete. Hermeæ philosophi irrisio gentilium philosophorum, eodem interprete. Expositio capitum admonitoriorum Agapeti diaconi ad Iustinianum imperatorem, innominato interprete. Ex his ego suppeditaui Aeneæ Gazæi Platonici Theophrastum, ex nobili reipub. Augustanæ Bibliotheca nactus: & Ignatii epistolas, quas Luterie paulo ante Gracè excusas ignorabam.

- 40 In Hieronymi Tragi de stirpibus Commentarios Argentinæ excusos apud Ribelium anno 1552. præfationem adieci in gratiam typographi, quæ continet Catalogum rei herbariæ scriptorū, qui ad illud vsq; tempus aliquid ediderunt, extantium & non extantium, &c. satis copiosam, chartis circiter tribus.
- 41 De thermis & fontibus medicatis Heluetiæ & Germaniæ libri duo, excusi Venerijs in officina Iuntarum, anno 1553. in fol. chartis quinq; cum quadrante, cum per multis aliorum libris, qui thermas Italiæ descripserunt. Ab eo autem tempore, quoniam plurima obseruaui, quibus hoc argumentum plenius illustrem, spero me breui eundem librum auctum & recognitum seorsim editurum.
- 42 Tabulæ Collectionum, quibus per singulos anni menses, quæ stirpes in singulis per Germaniam flores fructusque ut plurimum

proferat, ordine recenseatur, *Argentina à Ribelio impressa 1553.* in 8. chartis quinque cum quadrante, cum *Dauidis Kyberi summi amici mei, rei herbariæ Lexico:* quod dum sub prelo esset, eodẽ anno, mense Ianuario, optimus & doctissimus vir peste sublatus obijt, mihi verò iam morti proximus qua excudenda supererãt, vt ante prealum inspicerem ac emẽdarem cõmendari voluit, &c. itaq; & prefationem in illum librum, & in authoris mortem *Idylum lugubre Græcum* condidi.

Icones animalium quadrupedum viuiparorum & ouiparorum, quæ primo & secundo historia animalium libris à nobis describuntur, cum nomenclaturis singulorum Latinis, Italicis, Gallicis, & Germanicis plerunq; per certos ordines digestæ. Tiguri procudebat *Froschouerius 1553.* in fol. chartis septendecim: & rursus auctas ac recognitas cum aliàs tum multis descriptionibus & iconibus additis, quæ in historiarum libris non habentur, anno 1560. chartis triginta duabus. Ligari autem debent cum sequentibus animalium iconibus.

Historia quadrupedum ouiparorum liber, id est, secundus de animalibus, cum Appendice ad quadrupedes viuiparas, anno 1554. ibidem excusus in fol. chartis triginta septem. Et quia paruus est, commodè vno volumine cum historia auium, id est, tertio de animalibus libro ligabitur.

Historia auium liber, (qui est tertius de animalibus) cum figuris, ex eadem officina, anno 1555. chartis quatuor supra ducentas. In fine adduntur *Paralipomena.*

Icones auium omnium, quæ in nostra auium historia describuntur cum nomenclaturis singularum in linguis diuersis Europæ: ibidem euulgatæ anno 1555. in fol. chartis triginta tribus. Et rursus anno 1560. nouis aliquot iconibus ac descriptionibus aucta & recognita, chartis triginta septem. In eam editionem emendationes & additiones aliquot conieci ad finem Iconum quadrupedum secundæ editionis.

De medicina chirurgica præstantia & antiquitate scriptum 47

nostrum, & Enumerationem alphabeticam virorum illustrium qui rem chirurgicam vel scriptis vel artis usu excoluerunt, Gesneri fratres duo (patrueles mei) Tiguri publicarunt, chartis septem & dimidia ferè, in volumine satis magno, quo diuersos chirurgiæ scriptores, mea ferè cura, complexi sunt.

48. De raris & admirandis herbis, quæ siue quòd noctu luceant, siue alias ob causas, Lunariæ nominantur, Commentariolus: & obiter de alijs etiam rebus quæ in tenebris lucent. Inseruntur & nouæ quædam herbarum icones.

49. Descriptio montis Fracti siue Pilati vulgò dicti, iuxta Lucernam in Heluetia, Patrueles mei imprimebant Tiguri an. 1555. in 4. vnà cum Ioan. du Choul. G. F. Lugdunensis, Pilati montis in Gallia descriptione: & Ioã. Rhellicani Idyllio, quo Stocchornum montem altissimum in Bernensium Heluetiorum agro versibus heroicis describit. Chartæ sunt omnium duodecim cum dimidia.

50. Epitome Bibliothecæ nostræ tomi primi, à Conrado Lycosthene Rubeaquensi edita primum Basileæ, per Iosiam Simlerum Tigurinum recognita & aucta, plus quàm bis mille authorum accessione, excusa Tiguri apud Froschouerum in fol. 1555. chartis 105. Ad eam quidem augendam nos quoq; collectanea nostra contulimus, &c. Huius Epitomes accessio, appendix primi tomi futura, seorsim etiam impressa est, vt supra diximus. Rob. Constantinus Gallus etiam Lutetia edidit Nomenclatorem scriptorum insignium, qui veluti Epitome breuissima vtillissimaq; Bibliothecæ nostræ est: vbi optimos quosq; veteres & recentiores scriptores nominat, extantes duntaxat, manuscriptos vel impressos, secundum genera artium & scientiarum digesto libro, &c. Eum Andreas Vuechelus Parisijs excudit 1555. in 8. chartis duodecim.

51. Mithridates, siue de differentijs linguarum, tum veterum, tum quæ hodie apud diuersas nationes in toto orbe terrarum in usu sunt, obseruationes, typis Froschoueri excusæ Tiguri 1555. in 8. chartis decem, cum tabulâ quæ orationem dominicam in plurimis linguis scriptam proponit.

Libelli tres medicinales: Vnus, De sanitate tuenda: Alter, 52.
Contra luxum conuiuiorum: Tertius, Contra notas astrologi-
cas Ephemeridum de secandis venis. Sesquicharta à patruelibus
impressa 1556. in 8.

Cl. Aeliani Prænestini Pontificis & sophistæ, qui Romæ sub 53.
Imperatore Antonino Pio vixit, Meliglossus aut Meliphthong-
us ab orationis suauitate cognominatus, monumenta quæ ex-
tant omnia Græcè, Latineq; è regione, cura & opera nostra in
lucem edita. Sunt autem hæc: De animalium natura libri XVII.
ex Petri Gillij Galli & nostra interpretatione, ad Græcos codi-
ces manuscriptos recogniti, & tertia ferè parte ex iisdem per nos
aucti, Græcè quidem prius antehac non excusi. Varia historia 52
libri XIII. Iusto Vulteio Vuerterano interprete, nunc etiam
recogniti, De militaribus ordinibus instituendis more Græco-
rum Liber 1. à Fr. Robortello Viniensi in Latinum sermonem
versus, & ab eodem picturis quàm plurimis illustratus, nunc de-
nudè emendatior. Epistolæ rusticanæ, Sebastiano Guldebeccio Ti-
gurino interprete. Omnia Tiguri apud patruelès meos anno
1556. in fol. chartis centum septuaginta sex.

De piscibus & aquatilibus omnibus libelli tres.

1. Halieuticôn P. Ouidij Nasonis emendatum & scholijs 54.
illustratum.

2. Aquatiliùm animantium Enumeratio iuxta Plinium, 55.
emendata & explicata, serie literarum.

3. Eorundem Nomenclator Germanicus longè copiosissi- 56.
mus: Et alia quædam ad piscium historiam pertinencia. Andreas
Gesnerus F. excudebat Tiguri 1556. in 8. chartis 18.

De stirpium aliquot nominibus vetustis ac nouis, ut sunt 57.
Mamirâs, Môly, Oloconitis, Doronicum, Bulbocastanum, Gra-
num alzelin vel Habbazix, & alia complura, Epistola due:
ma Melchioris Guilandini Borusii, & altera nostra, cum nouis
iconibus tribus. Chartæ sunt tres excusæ Basileæ apud Nic. Epi-
scopium F. 1557. in 8. & rursus cum epist. Matthioli Senensis.

58. *M. Antonini Imperatoris Romani & philosophi de seipso seu vita sua libros XII. vnà cum Marini Neapolitani libro de Procli vita & felicitate, Græcos è bibliotheca illustrissimi Principis Othonis Henrici, cum vir doctrina excellens Michael Toxites nobis communicasset, describendos curavi, & ad archætypum contuli, & patrueli Andrea anno 1558. eudendos dedi, vnà cum translationibus Latinis, in Antonini quidem libros Gul. Xylandri Augustani: in Marini verò Proclum, amici cuiusdam nostri iuuenis pereruditi, qui præ modestia nomen suum exprimi noluit. Chartæ sunt triginta in 8.*

59. *Historiæ animalium liber quartus, qui est de piscibus & aquatilibus, cum iconibus, procusus Tiguri à Froschouero 1558. in fol. chartis trecentis & triginta quinq. Ad finem Paralipomena quædam accesserunt. Continentur autè eodem volumine Gul. Rondeletij quoque & Petri Bellonij de Aquatiliis singulis scripta.*

60. *Hannonis Carthaginensium ducis Nauigatio, qua maximam Libyæ oræ partem ultra Herculis columnas lustrauit, è Græco sermone in Latinum conuersa, adiectis etiam scholijs. Sesquicharta impressa Tiguri apud Andream Gesnerum F. anno 1559. cum Io. Leonis Africani Descriptionis Africae libris nouem, in 8.*

61. *Xenocratis de alimento ex aquatilibus libellus Græcus nostra opera editus, idemq. Latinus ex nostra interpretatione, vnà cum scholijs. Chartæ sunt quatuor cum dimidia, procuse Tiguri apud Andream patruelem in 8. vnà cum Iani Dubrauij Olmucensis Episcopi, De piscinis & piscium qui in eis aluntur naturis libris quinq.*

62. *Icones animalium aquatiliis in mari & dulcibus aquis degentium, plusquam DCC. cum nomenclaturis singulorum Latinis, Græcis, Italicis, Hispanicis, Gallicis, alijsq. interdum. Explicantur autem singulorum nomina ac nominum rationes, præsertim in Latina & Græca lingua vberimè: & nominum con-*
firmati-

firmendorum causa descriptiones quorundam, & alia quadam præsertim in magno nostro De aquatilibus volumine non tradita, adduntur: deq; singulis Rondeletij, Bellonij, Saluiani, & nostræ sententiæ explicantur breuissimè. Froschouerus eudebat Tiguri 1560. in fol. chartis 101. Hoc monendus est Lector, tres libros, quibus continentur Icones Quadrupedum, Auium & Aquatilium, commodè vno volumine ligari.

Historia & interpretatio prodigij, quo cælum ardere visum est per plurimas Germaniæ regiones, ineunte anno 1561. die tercio à Natali Dominico: deq; alijs quibusdam prodigijs veteribus ac nouis. Charta sunt tres impressæ apud nos eodem anno in 8. Conradi Bolouesi authoris nomine, meum enim non ponere placebat, ne quis sutorem vltra crepidam mihi obijceret. Placuit hæc interpretatio Anglis, qui sua lingua eam ediderunt. Amicus quidam hic Germanicè reddidit, sed nondum edidit.

Dictionarium Germanicolatinum nostra adhortatione copiosissimum Iosua Pictorini noster confecit, excusum Tiguri à Froschouero in 4. anno 1561. cum nostra præfatione, in qua de lingua Germanica in vniuersum, eiusq; dialectis, & quàm latè pateat: quid ei cum Gotthica & Gallica commune: deq; antiquis ac recentibus in ea scriptis, & illustranda eius ratione differimus, per sesquichartam ferè.

Valerij Cordi Simesusij Annotationes in Pedacij Dioscoridis Anaxarbei de medica materia libros quinq; longè aliè quàm antehac sunt euulgatæ.

Eiusdem Historiæ stirpium libri quatuor, nunc primùm in lucem editi, adiectis etiam stirpium iconibus, & breuissimis Annotationiunculis.

Eiusdem Sylua, qua rerum fossilium in Germania plurimarum, Metallorum, Lapidum & stirpium aliquot rariorum notitiam breuissimè persequitur.

Eiusdem de artificiosis extractionibus liber.

Eiusdem Compositiones medicinales aliquot, non vulgares.

His accedunt.

Stoec-hornij & Nesti in Bernaticum Heluetiorum diuione montium, & nascentiū in eis stirpiū, descriptio Benedicti Aretij professoris in Schola Bernensi.

- 66.67. Descriptiones & icones quædam plantarum nostræ, & De hortis Germania liber à me tum recens conscriptus. Hæc omnia typographo Argentinensi Iosia Rihelio suppeditaui, anno 1561. qui ea publicauit in fol. chartis trecentis ac tribus. Hortorum Germania priuatim chartæ sunt XXXII.
68. Prolegomena in opera Galeni, Latina, quæ hoc anno 1562. Basileæ prodeunt, ex vltima doctissimi hominum recognitione, &c. Chartæ sunt sedecim cum quadrante in magno fol.
69. Casij iatrosophistæ naturales & medicinales quæstiones LXXXIII. circa hominis naturam & morbos aliquot, ex nostra interpretatione Latina. Eadem Græcè longè quàm ante hæc castigatiore cum scholijs nostris. Iacobus Gesnerus imprimebat Tiguri 1562. in 8. chartis nouem cum dimidia: vna cum Ant. Snerbergeri medici Catalogo medicamentorum simplicium pestilentie veneno aduersantium.
70. Sanctis Ardoyni Pisaurensis medici de venenis libri octo: cum tribus eiusdem argumenti Ferdinandi Ponzetti Cardinalis, excusi Basileæ apud Henricum Petri, & Petrum Pernam, 1562. in fol. Veriusq; authoris codicem ante annos quadraginta aut amplius retrò excusum, typographis ego supeditaui: cum in nullis amplius bibliopolijs prostarent.
71. Aristotelis libellum de virtutibus à me translatus, passim Scobei Collectaneis Græcè & Latinè inserui: sicut & Theophrasti characteres, Græco contextu & Politiani translatione, quoad eius potui, emendatis.
72. His vltimus hoc tempore adnumeretur, præsens hic de scriptis tum proprijs, tum aliorum à me editis.
Ex his hætenus impressis lucubrationibus nostris, pleraq; olim, si vixero, & iterum edi ea contingat, aucta & emendata dabo.

De nondum editis, partim perfectis, partim
imperfectis adhuc.

Versabar hoc tempore in adornanda nostra stirpium historia, 1.
cuius materiam vberrimam & picturas quàm plurimas, permul-
tis retrò annis congerere cœpi. Ab ea verò multæ subinde occupa-
tiones necessariae, multa etiam ex improviso impedimenta me
auocant.

Nuper quidem doctissimo typographorum Hen. Stephano, 2.
Xenophontis de venatione libellum, ab Omnibono Leoniceno mi-
nime benè conuersum, in eius gratiam vt emendarem roganti,
obsecundare volui: & sperò translationem illam cum Scholijs for-
tè nostris, inter cætera Xenophontis opera Latina ex eius officina
propediem apparitura, vnà cum nostris in eundem librum ob-
seruationibus & emendationibus Græci contextus.

Alterum impedimentum immatura doctissimi Augustani 3.
medici Ioan. Moibani mors mihi attulit: qui nuper suo fato fun-
gens, amicis mandauit vt conuersionem suam & annotationes
in Euporiston Dioscoridis Anazarbei libros duos, nusquam
ante hac editos, imperfectas ad me mitterent: quas ego propter
amicitiam quæ nobis viuentibus intercessit, ipsius nomine perfi-
cerem ederemq; id quod eò facilius suscepi, quoniã & illum ama-
ui plurimum, & libros illos Græcos Senatus Augustani liberali
tate iam dudum transcriptos habui, inq; ijs interdum animi gra-
tia me exercui.

Nuper etiam Val. Cordi Descriptionis stirpium librum 4.
quintum sum nactus, quem in Italia confecit: eumq; perlectum
Argentinam ad Ribelium typographum, vt mature excuderet,
misi.

Oppiani de aucupio librorum paraphrasim, quam Venetijs 5.
olim mihi describendam curauit, Græcam Latinitate donauit, &
nostræ animalium historiae, passim inseruit: editurus etiam seorsim
si occasio fuerit, cum alijs quibusdam Græcis, de animalibus
scriptis, &c.

6. Moschionis medici Græci de affectibus muliebribus librum ex bibliothecæ Augustanæ exemplari, quod unicum & corruptissimum habere hæctenus potui, descripsi & emendaui, editurus per occasionē, vel Græcè Latineq; simul, vel saltem Latine, vna cum Prisciani & Cleopatra Gynæcijs, quæ manuscripta habeo.
7. Procopij Gazæi in Octateuchum (id est, priores octo veteris Testamenti libros) Commentarios Græcos, copiosos sanè & eruditos, ex eadem bibliotheca nactus ante annos aliquot, transcribendos curavi, & Con. Clausero conuertendos dedi, vbi primum typographus contigerit, Græcè etiam editurus.
8. De canibus Io. Caij Angli medici & philosophi summi libellus, cum nostris quibusdam additionibus, vel per se, vel cum alio quopiã ad animalia pertinente libro edendus, apud me asseruatur.
9. 10. Serpentium & insectorum historia materiam copiosam, & picturas ad viuum factas multas congressi.
11. Tabulas in plerisque, omnes naturalis philosophiæ, secundum Aristotelem libros, dilucidas & copiosas confeci.
12. De lapidibus, gemmis & omni fossilium genere Obseruationum syluam collegi.
13. Remediorum secundum genera & locos digestorum, maximum numerum in schedis reposui.
14. In Aristotelis quosdam libros physici argumenti, paraphrases aut scholia in alios Græcè, in alios Latine, ex Græcorum interpretum commentarijs concinnaui.
15. Admirandas Aristotelis narrationes emendaui, & meliori ordine digesti, Græcè.
16. Latina quadam & Græca, carmina, epigrammata, idyllia, conscripsi.
17. Germanicorum nominum propriorum, virorum & mulierum, (quibus vsa est Germania, antequam sanctorum nomina ex linguis peregrinis reciperet,) aliquot millia secundum terminationes disposita habeo. Apparet autem in singulis penè certa aliqua significatio, vt vel omnis gratia, vel saltem non temerè sed certam

certam ob causam imposita videantur, sicut & apud Græcos ferè,
Nihil autem antiquius in nostra lingua, & unde, qualis ante
multa secula fuerit, magis appareat, extare puto.

Germanicorum vocabulorum quàm plurimorum ex Hebrai
ca, Græca & Latina, origines meditor.

18.

Et alia quadam, si Deus concesserit, sed, ut res humana sunt,
Πολλὰ μετὰ τὸ πέλει κούλιξ & καὶ χεῖλε & ἄρα. Volui ta-
men etiam nondum editas & imperfectas lucubrations meas
commemorare, partim, ut viri boni ac eruditi, me, dum vixero,
nunquam ociosum futurum, meq; & mea omnia reipub. literariæ
promouendæ perpetuò deuotissima fore intelligant; partim, ut si
qui atate ac valetudine firmiores & ocio magis abundantes ho-
mines literati, similiter erga bona studia atq; ego affecti, reperi-
antur, ij de rudibus atq; inchoatis quibusdam meis materiam sibi
expoliendam, perfacile impetraturi postulare à me possint.

Vale Turnere doctissimè, mei subinde memor, cum aliàs,
eum in tuis erga Deum O. M. precibus, sicut ego etiam tui sum.
Tiguri quinto Kal. Septemb. Anno M. D. LXII.

COROLLARIUM.

Enchiridion rei medicæ triplicis. Illius primum quæ signa ex
pulsibus & vrinis dijudicat. Deinde Therapeutica de omni mor-
borum genere curando singillatim. Tertiò Diætica vel de ra-
tione victus, præsertim in febribus. Hoc volumine continentur.

De pulsibus libellus, ex Galeni libris collectus ac veluti in
formulam redactus, authore quidem incerto, sed diligentissimo
doctissimoq;.

De iudicijs vrinarū tractatus ex probatissimis collectus au-
thoribus, & in tabula formam confectus, adiectis etiã causis, quæ
hanc vel illam vrinam reddant, Io. Vasseo Meldensi authore.

Morborum internorum propè omnium curatio, breui metho-
do comprehensa, ex Galeno præcipuè & Marco Gattinaria, per
Iac. Syluium medicum selecta.

CON. GESNERI EPIST.

De ratione victus in febribus secundum Hippocratem, in genere & singillatim libri III, auctore Brudo Lusitano medico.

Prefatio Conradi Gesneri ad Achillem P. Gassarum medicum.

Liber impressus Tiguri per Andream Gesnerum F. & Iacobum Gesnerum fratres, anno 1555. in 8. chartis 59. semis.

C. Gesneri, De anima liber sententiosa breuitate, veluti per tabulas & aphorismos vt plurimum conscriptus, philosophiæ & medicine studiosis accomodatus. Impressus Tiguri apud Iacobum Gesnerum, anno 1563. in 8. chartis 15.

De omni rerum fossilium genere, gemmis, lapidibus, metallis, & huiusmodi, libri aliquot pleriq; nunc primum editi.

Io. Kentmanni Dresdensis medici Nomenclatura rerum fossilium, quæ in Misnia præcipuè, & alijs quoq; regionibus inueniuntur.

Eiusdem, Calculorum qui in corpore ac membris hominum inuascuntur, genera 12. depicta descriptaq; cum historijs.

De Metallicis rebus ac nominibus, obseruationes varia ex Schedis Georgij Fabricij.

Seuerini Goebelij medici de Succino libri II. prior Theologicus, posterior physicus & medicus: cum Corollario Gesneri.

Valerij Cordi de Halosantho seu spermate Ceti liber, cum Corollario C. Gesneri.

S. Epiphaniij Episcopi Cypri, de duodecim gemmis quæ erant in veste Aaronis, liber Græcus & Latinus, cum Corollario C. Gesneri.

Fr. Ruci medici Insulani, de Gemmis aliquot, ijs præsertim, quarum Ioannes in Apocalypsi meminit, & alijs quarum vsus hodie apud omnes percrebuit, libri duo: Theologis non minus vtiles quam philosophis.

C. Gesneri, de rerum fossilium, lapidum & gemmarum maxime, figuris & similitudinibus liber: non solum Medicis, sed omnibus rerum Naturæ ac Philologiæ studiosis, vtilis & incun-

duis,

duo, omnia simul impressa Tiguri apud Iacobum Gesnerum, anno D. 1565. in 8. chartis 67.

Ευπόευσα. Ped. Dioscoridis Anazarbei ad Andromachum, hoc est, De curationibus morborum per medicamenta paratu facilia libri II. Græcè & Latinè, partim à Ioâne Moibano medico Augustano, partim verò post huius mortem à Conrado Gesnero in linguam Latinā conuersi: adiectis ab utroq; interprete Symphonij Galeni aliorumque Græcorum medicorum. Argentinæ excudit Iostias Ribelius anno 1565. in chartis 62.

Scriptis præterea quæ nondum sunt edita

Scholia in Orpheum de Gemmis.

De scriptoribus Germanicis librum.

Theauri de Remedijs secretis, partem secundam.

Oppiani omnia in Latinam linguam transtulit.

Iod. Vuilichij de arte Magirica librum emendauit & præfationem addidit.

Emendauit etiam Plinij naturalem historiam: Theophrastum de historia & causis Plantarū: Dioscoridem de materia medica, & quædam alia quæ si vixisset, editurus erat.

CARMINA DOCTORVM

VIRORVM IN OBITVM D. CONR.

GESNERI SCRIPTA.

FRANCISCI PORTI.

ΕΙΣ ΚΟΝΡΑΔΟΝ ΤΟΝ ΓΗΣΝΕΡΟΝ

ἢ εὐσέβεια δὲ ἀλέγεται.

Ω Ἰασὼ πανάκεια, καὶ ἀγλααὶ εἰπάσει κέθραι
Μνημοσύνης, τί τόσον κλαίειτ' ὄδ' υερόμεναι
Τυμβῶ ἐφεζόμεναι, κόσμος σέλας ἰεθὼν ἀπίσθη.
Φῶς ἀσκληπιαδῶν, φῶς πινυτῆς σοφίης,

CARMINA IN OBITVM

Γησνέρε θ' ἀγλαίη τιγυρηνῶν ὄχετο πᾶσα.
 Ως φάσαν. Δ' σεβίη δ' εἶπεν ἀμειψαμένη.
 Οὐθ' ἀνεν. εὐαγέων δ' ἐς ὀμήγυριν ἀγνός ἀπέπτη
 Νωλεμές, ὑψίσφ' Θεῶ' ὀαριστόμενε θ'.
 Χαίρετε δ' ἦ: βίβλος δὲ γεραίρετε τὰς κάμει γράφας
 Ζῶη ὄφρα χθονίοις ὡσπερ ἐπεραίοις.
 Εἰς τὸν αὐτὸν.

Γησνέρε πρῶτον μὲν λοιμὸν κακὸν αὐτὸς ἀλαλκίς
 Φάρμακα σοῖσιν ἔταίς ἐδλά πορισάμενε θ'.
 Νῦν ἢ σὺ φῶς πατρίδ' ὀλαοσόον ἀμμιν ἀπέσθης.
 Πῆμ' ἄρα μήδ' ἠ Ζεῦ λυγρὸν ἐπιχθονίοις.

ADOLPHI OCONIS.

Πάντα μαθῶν ἐπίγεια, τὰ αὐτά τε πάντα διδάξας
 Κόρραδ' ὀ Γεσνὴρ παμμεγέθεσι βίβλοις.
 Ἐρπετά, πεζὰ, πέτεινά, ταῖ' εἰν ὑδάτεσι νέοντα:
 Ζεῖδ' ὄφρα πᾶστον γῆς ἐπέβαλλε γράφειν,
 Δένδρα, πῶας, σιλπνάστε λίβος κρυπτόντε μεταλλοῖ
 Οἶσα τε παιονίη πρόσφορα σιωθεσθῆ.
 Ἀλλὰ τὰδ' ἐκζητῶντ' αἰδέης κατέμαρψε, φοβηθεῖς
 Μὴ τάχ' ἐρημωθῆ τῆς θανάτοιο λάχ' ὀ.
 Τὸν δ' αἰδ' ἠ ἐρημῆς ἀφελῶν Γεσνηρὸν, αἰείρας
 Ἰψόθ', ἐς ἔρανίος εἰσεβίβασε δόμους,
 Ἀφθιτὸν ὡς αἰῶνα θεῶ' παρ' ἀνάκτιτε χρεῖσθ' ὀ
 Πᾶσι τε τοῖς ἀγίοις ὦν μάκαρ αἰὲν ἄγοι.

*Hac Gesnere tibi statuit monumenta sepulchri
 Fides amicitiae cultor Adolphus Ocon.
 Utinam vivo potuisssem premia morum
 Reddere, nunc lachrymas accipe pro meritibus.
 Nam semper fateor tacita te mente probavi,
 Detexit sensus ultima flamma meos.
 Tu columen rerum semper tu cura mearum
 Nunc eris ὀ lucis tu quoque causa mei.*

*Abstulit heu nobis te immitis & inuida parca
Et prematuro funere te rapuit.
Vita subit cælum, corpus tellure tenetur,
Omnibus ereptus, viuis amore Dei.*

CLARISSIMO VIRO CONR. GESNERO
de se optimè merito,

ADOLPHVS OCCO III MED. REIP. AVG.
GRATITVD. ERGO
P.

HENRICI STEPHANI,

*Ἄμωζέρων Γεσνήρε ἀπώχαιο ἠδ' ἐπέωρωθ',
Οὐδ' ἀεὶ μοι εἰδ' ἴον μοῖρ' ἀνέμεινε χόρονθ'.
Ἀλλὰ σε καὶ Ξηρόρωνον ἐπέε Γεσνήρε γενέσθαι
Ἐκ σῶν μέγισθ' σὸν βίον ὅς καμάρτων.*

Aliud.

*Vix quinquagenos implens Gesnere decembres,
Fata imples vite prapropinata tua.
At te posteritas annos impleffe Sibyllæ
Dicat, tot libros vel neget esse tuos.*

Aliud.

*Tam paucos doleo, miror vixisse tot annos;
Nanque hominum soli nil tibi fellis erat.*

Aliud.

*Te quoque miraculum post tot miracula tandem
Natura, illa iubens te celebrare, tulit
Nunc celebrata solo miracula cætera linquit,
Te, maius reliquis, inuidet atque rapit.*

IOANNIS CRATONIS.

*Lux veterum, seclique sui decus, atque sequentum
Dulcis amor, tristi conditur hoc tumulto.
Pars melior viuit scriptis & mente honorum
Condita, & in CHRISTI morte recepta sinum.*

CARMINA IN OBITUM

*Viuet & in meipso, dum vicam morte lucrabor
Atque ero, quod nequeo corpore, mente Crato.*

Aliud.

*Gesneri cumulo adsis tu probitasque laborque
Cum gemitu hoc, Totus, credite, noster erat.
Pro meritis lachrymas fundas, dein perge viator,
Vtique Deo possis viuere, disce mori.*

IOHANNES CRATO MED. CAES.
II. amico S. S. F.

THEODORI BEZAE VEZELII
carmen ἐπιμνηστικόν.

*Te caelo mutante solum, Gesnere, volucres
Quaecunque pennis aëra permeant,
Repleuere modis omnia tristibus,
Migrantem amicum extrema supra sidera,
Omnes cum gemitu graui insequuta.*

*Te caelo mutante solum, Gesnere, feroces
Gemunt in antris Beluae,
Et stabuli pecudes oblita:
Sibilis colubri te feri gemunt lugubribus,
Imisque quoque quos iüb cauernis
Occulta terrarum colunt:*

*Et flaccidum planta virentes,
Et pallidum flores nitentes,
Et flaccidum arbores comantes,*

*Regna te per humida,
Et beluosus qua ferit undique
Reboantia litora pontus,
Planctu sonoro deslet Amphycerite:
Et liquidis sub aquis pisces nascentes muticant.*

Natura te omnis denique vt suorum fidum antistitem

Plorat

Plorat sacrorum, muta

Futura deinceps, ni loquaris mortuus.

Hæc inter tibi turbatus, Gesnere, parentat

Beza tuus, vari vates, & amicus amico,

His incompositis in numeris numeris.

D. CONRADO GESNERO TIGVRINO
 pietate duce, uirtutibus reliquis comitibus, omnia na-
 turæ arcana perscrutato, ac inde feliciter in cœ-
 lum usque transgresso, Theodorus Be-
 za Vezelius mœrens posuit.

RODOLPHI GVALTERI TIGVRINI.

Si doctrina, fides, pietas, fera fata morari

Possent, Gesnerus non moriturus erat.

Sed quæ debuerant diram depellere mortem,

Hæc illi celeris causa fuere necis.

Dum nimis indulget studijs, dum quosque iuuare

Ardet, eheu vitam negligit ipse suam.

Innumeros libros, linguas quasi nouerat omnes,

Vlla vix aliquem vidit in arte parem.

Lustrarat terras, plantas, animalia, gemmas,

Quæque sub his terris cæca metalla iacent.

Traxerat ex alto volucres, ex æquore pisces,

Viderat immensus quicquid hic orbis habet.

Oceanum, freta, stagna, lacus exhauserat omnes,

Vt studijs posset consuluisse bonis.

Restabant cæli, quos cum iam sæpe subiret,

Pondere se carnis sensit ad ima trahi.

Deposuit carnem (cæli pròh tanta cupido?)

Libera mox vinctis mens super astra volat.

Quæ cum sub pedibus nubes & sidera cernat,

Miratur, quæ non viderat ille prius.

CARMINA IN OBITVM

*Iamque extincta iacet discendi insana cupido
 (Nam quicquam in caelis discere non opus est.)
 Quippe potest coram rerum cognoscere causas,
 Quaque in carne gemens cernere nemo potest.
 Hic illi CHRISTVS, summi sapientia Patris,
 Aetherae pandens abdita laeta domus,
 Praemia victricis fidei promissa rependit,
 Ut summi secum viuat in arce poli.*

IOANNIS VVOLPHII TIGV-
 rini Sp̄iv̄.

*Nuper ut ad superas Gesnerus abiuerat arcas,
 Ista meis lachrymis iuncta querela fuit.
 Eheu quam multum poteras Gesnere iuuare
 Dotibus ingenij commoda nostra tui.
 Ni tibi complessent iam tempora debita Parca,
 Ut mors inisceret in tua iura manus.
 Catera praeter eo: querulis nam vocibus illam
 Adem complexam, qua tumulatus erat.
 Affuit ipse mihi manifesto in lumine visus,
 Et reducis vultus sicuti euntis erat.
 Attonitum alloquitur: vocemque his auribus hausi:
 Verba ferens sanctis non aliena viris.
 Desine me tantis incendere teque querelis:
 Est vita nostrae satque superque datum.
 Mobilis in terris vernaque incertior aura
 Res hominum, dubia sorte metuque scaret.
 Multa legens, tum multa docens, bene denique scribens,
 Multis de morbis clara trophaea tui.
 Nunc ubi confeci cursum, & mea fata peregi,
 Maximus his actis accumulatus honos.
 At modo defunctus nunc isthac condor in vrna
 Corpore, non anima: quae riget atque valet.*

Heic mihi per Christum promissa pace quiesco:

Huc, Christus dixit, confuge: saluus eris.

Post modo tu pariter caelestia regna subibis,

Exemptus curis omnigenisque malis.

Letus abis: lachrymis abeuntem prosequor vdis.

Et dixit tenui murmure, viue, vale.

[GASPARI VVOLPHII TIGV-
rini medici.

Ars medica & lingua, stirpes, quod denique Musa

Sunt passa eclipsin, mors tua causa fuit.

Det Deus ergo alium, lumen qui reddat iisdem

Gesnerum, & studijs pergat adesse bonis.

ACHILLIS. P. GASSERI, L. MED. AVG.

Quos iungebat amor, nunc Pestis disgregat atrox,

Tu gaudes caelo, quando ego versor humo.

Sed tu a sic virtus Gesnere meretur abunde,

Felix vt viuas semper apud superos.

Gasserumq; decet, gratis nunc laudibus vt te

In terris ornet, sit memor atque tui.

Iuppiter indigno dum Doctos eximit orbe,

Monstrat se iratum, Babariamque dabit.

CONR. GESNERO TIGVRINO

PHILOLOGO ET POLYHISTORI

EXIMIO,

GERMANIAE LVMINI,

HELVETIAE DECORI,

EDITIS IN OMNI LIT. GENERE

PRAESERTIM VERO IN MED.

ET NAT. PHILOS. LVCVB.

CLARISSIMO,

DVM DE ALIORVM VTIL. PROMOVENDA

CARMINA IN OBITVM
MAGIS, QVAM DE PROPRIA
SAL. TVENDA COGITAT,
ECCLESIAE, SCHOLAE, REIP.
BONORVM DENIQ. OMNIVM
CVM INCREDIB. LVCTV
BLANDISS. EADEMQ. ATROCISS.
PESTIL. ABSVMPTO,
THEOD. ZVINGGERVS BAS,
PRAECEPTORI B. M.

P

M. D. L X V.
INGENIO VIVENS NATVRAM VICERAT OMNEM,
NATVRA VICTVS CONDITVR HOC TVMVLO.
PLINIVS HIC SITVS EST GERMANVS, PERGE
VIATOR.

GESNERI TOTO NOMEN IN ORBE VOLAT

GVILIELMI GRATAROLI MED. D.

*Solus habet laudum quicquid possedimus omnes,
Artibus ornatus moribus atque pijs.*

IOANNIS FABRICII MONTANI

*Quid miser in tumulo Gesneri figis ocellos?
Hic iacet exuias praeter & ossa nihil.
Amplius exili nequit mens corpore claudi.
Cui nimis angustus maximus orbis erat.
Quicquid enim tellus, quicquid mare gignit, & aer,
Ingenio tanti cesserat omne viri.
Unus erat reliquus qui iam restabat Olympus:
Disceret in summo nunc vbi cuncta Deo.*

P. MELISSI FRAN. P. L.

GESNERI postquam tristes morientia Musae
Viderunt atra lumina nocte regi:

Pro

Pro versu gemitus, lacrimas pro carmine fundunt,
 In gemitus carmen, versus it in lacrimas.
 Prætexitq̄ nigro Phæbus velamine frontem,
 Plus fatum, merens, arte valere sua.
 Attamen vt tumulo meriti reddantur honores,
 Ne tanta iaceat fama sepulta viri:
 Protinus Hesperidum selecta fragrantibus hortis.
 Pierides cineri dona suprema ferunt,
 Ambrosiam, roremq̄ maris, nardumq̄ virentem,
 Scilicet & Flores ô Hyacinthe tuos:
 Spargunt & violas & purpureos Amaranthos,
 Inscriptisq̄ locant marmora casa notis.
 Qui iacet hîc, qualis quantusq̄ prioribus annis
 GESNERVS fuerit, charta loquitur anus.

V V O L F G A N G I H A L L E R I
Tigurini.

Si iuste doluit semper veneranda vetustas.
 Rerum naturæ quæ studiosa fuit,
 Quod periere simul præclara volumina dudum
 Quæ sapiens Solomon scripserat ipse suis,
 Ignorata diu quibus ille arcana retextit,
 Orbi quæ toto commoda multa darent,
 GESNERI merito sic omnia secula mortem
 Postera plorabunt, tempore quæque suo,
 Quod tam præpropera vir tantus morte peremptus
 Qui poterat multum restituisse, fiet.
 Quantus enim fuerit Naturæ inspector, ab omni
 Illius ex libris parte videre licet.
 Atq̄ vitam saltem licuisset vivere, donec
 In manibus quod erat, grande dedisset opus,
 Plantarum historiam, Naturæ arcana profundè
 Scrutantem, magni valde laboris opus.

CARMINA IN OBITVM

*Asſe aliter Domino quoniam placuiſſe videmus,
Nos nunc cum tota poſteritate ſimul,
GESNERI meritis ſummisq; laboribus eius
Grati, perpetua laude vebamus eum.*

RODOLPHI COLLINI F.
Tigurini.

*Ergo tibi venit Geſnere ſuprema laborum
Meta, Deus requiem iamq; tenere dedit?
E heu quid nobis miſeris te fiet adempto?
Quis tua ſat poterit triſtia fata queri?
Spes tamen hæc læctum leuat, & ſolatia præbet,
Præmia quod vitæ iam melioris habes:
Semita quodq; eadem, Domino ſtatuyente, terenda
Omnibus, & nulli tranſilienda venit.*

IOAN. PONTISELLAE.

*Hac requieſcit humo Geſnerus, regnat in aſtris
Spiritus, in terris gloria ſumma viger.
Ενθάδε Γεσνήρου κεφαλήν κατὰ γαῖα καλύπτει,
Πνεῦμα δὲ οὐρανὸς εἴη βίον ἀθάνατον.
Iohannes Pontifella Junior.
Anno ætatis ſuæ. 14.*

IN OBITVM CLARISSIMI VIRI
D. Conradi Geſneri Medici præſtantiſſimi
Elegia, Nicolai Reuſneri Leo-
rini Sileſij.

*Dum nigra roriferis terræ nox incubat ymbris.
Longius & tremula Cynthia luce micat.
Exiguoq; leues ſpirant cum murmure venti,
Aſtraq; conſiueunt candidiora polo.
Quà Licus à Boijs Rhetos diſterminat acres,
Carmina GESNERI funere pauca canam,*

Qualia

Qualia defuncto Pelignus Naso Tibullo
 Flebilibus cecinit, sera sed apta, modis.
 Quis veteret? & tumulis suus est honor, altaq; virtus
 Nominibus minime prætereunda suis.
 Forsan & hoc gaudent imi solamine manes,
 Et quæ non profunt munera, sæpe iuuant.
 Ergo age, seu superum cœlestia templa frequentas
 Seu colis Elysijs culta vireta soli.
 Dum cano, dum mæstus soluo funebria iusta,
 Laudibus ô adsis ymbra faueq; tuis.
 Non ego Pieridum felicia dona Dearum
 Acre vel ingenium, iudiciumq; sagax,
 Scripta nec attingam totum vulgata per orbem,
 Ingenij fuerit diuitis illud opus.
 Non mihi spes tantas laudes æquare canendo,
 Materie victus pondere cedit honor.
 Sat mihi sat fuerit testari voce dolorem,
 Nec gemitus obitu continuisse tuo.
 Quo tua quo verò deplorem funera fletu?
 Quod mihi principium? qui mihi finis erit?
 Laudibus an luctu videor debere teneri?
 Exiguas vires vincit vterq; labor.
 Fessaq; iam primo cesserunt corpora somno,
 Lucunda resouent membra quiete sera.
 Quis nescit? mortis somnus perhibetur imago,
 Mortales lectum discere nempe docet.
 Par venit hic famulis, par regibus, omnibus æqua
 Inijcit obscuras conditione manus.
 Et mors scepera tenet toti communia genti.
 Cum pueris iuuenes illa senesq; terit
 Fortibus imbelles, inopesq; potentibus æquat,
 Persequitur populos persequiturq; Duces.
 Nec genus aut formam, nec honores curat opesq;

Nec dotes animi, iudicijq; decus,
 Nerea quid facies? quid virtus iuuit Achillem?
 Hectora quid vires? diuiciaq; Midam?
 Te quoq; sancte senex, non ars bene nota medendi,
 Inclyta virtutis non monumenta tuae.
 Non facilis texit facundæ copia linguæ,
 Cultaq; mens studijs & pietatis amor.
 Raptus es hei raptus subito, cumulumq; recentem
 Attonitis Limagus mutus oberrat aquis.
 Scilicet hæc rebus fors vltima defuit arctis,
 Qua sine Parcarum regna minor a forent.
 Sic igitur vir clare iaces? hei pectus honestum,
 Hei pietas ingens, hei sine labe fides.
 Quò te quò medijs mors abripit atra procellis,
 Quò fugis ab moriens? quò miserande fugis?
 Siccine conclusa sic magne iacebis in vrna?
 Totq; simul dotes tot bona condet humus.
 Quis neget hunc seros annos implere dolorem?
 Et magni luctus posse tenere locum?
 Crinibus en passis mæret Germania tristis,
 Cordaq; lugubri tundit aperta manu.
 Omnia sunt luctus, sunt omnia plena doloris,
 Planctus in afflictæ perstrepit vrbe grauis.
 Ingemit, & lachrymis plebs lumina complet obortis,
 Ciuis & erepti publica damna refert.
 Extinctum luget studijs addicta iuuentus,
 Indignamq; dolet clamq; palamq; necem.
 Signaq; funesti præbent manifesta doloris
 Doctrina celebres consilioq; viri.
 Par gemitus cunctis, par est concordia flendi,
 Exequijs ætas funeris omnis adest.
 Vidimus attonitum tristi quoq; funere Phæbum
 Per iuga plangores edere, perq; vias.

Vidimus Aonidas vultu profitente dolorem,
 Mœnia luctificis ampla replere sonis.
 Dissimilesq; sui charites, scissasq; capillis
 Sæpius in roseas vnguibus ire genas.
 Quæ nisi me moueant, duro me pectora ferro
 Rupeie prædura clausa tenere putem.
 Ergo subit quoties animo tam tristis imago,
 Occupat immodicus languida membra dolor.
 Quis mihi tunc lachrymas reprimat? lamentaq; crebras?
 Mollibus & verbis anxia corda leuet?
 Liquor, & ex oculis uber mihi defluit humor,
 Sole velut tepido nix resoluta cadit.
 Conqueror & casus tristes, ac inuida fata,
 Oraq; singultu lassa frequente sonant.
 Qualiter extincto sociali compare turtur
 Ingemit, & tristes integrat ore modos.
 Qualiter arboreis nunc abdita deniq; ramis
 Ismarium deflet Daulias ales Irym.
 Iam ferè nox mediam cœli tenet humida metam,
 Oceani Phœbe, præcipitatur aquis.
 Ergo semel bigis, cœlum permensa citatis
 Occidit, ac rursus Luna videnda fuit.
 Nos vbi decidimus ferali morte perempti.
 Æterna somnus lumina nocte premit.
 Ah miseri, rigidi quos inclementia fati
 Vrget, & infaustas cogit obire vices.
 Quid frustra capimus tot pro virtute labores?
 Pectora quid cæcus torquet honoris amor?
 Vincere naturam stolidi quid tendimus arte?
 Quid sumus in curas prodiga turba nouas?
 Quid inuat hyberno totas sub sidere noctes
 Quid studijs longos inuigilasse dies?
 Præmia quæ tandem fecimus? nisi præmia mortis,

Magna^q spes lechi victa furore cadit.
 Quas non virtutes, quas non hic calluit artes,
 Maximus & meritis & pietate senex?
 Quam varia pectus ditârunt fertile dotes,
 Præstitit Aonia commoda quanta gregi?
 Ocia discincta neglexit mollia vitæ,
 Pectora nec vitij serua gule^q dedit.
 Gloria non illum mendaci splendida fuco,
 Non luxus, & opum sollicitauit amor.
 Aurea simplicitas, & nescia fallere vitæ,
 Et pietas curæ sancta fides^q fuit.
 Incubuit sacris vigilanti pectore Musis,
 Ac studijs tempus matibus omne dedit.
 Atq; Machaonia felix & clarus in arte,
 Eripuit gelidæ corpora multa neci.
 Morborum causas prudens & signa notauit,
 Sustulit & medica vulnere magna manu.
 Gratia iucundis nec defuit optima verbis,
 Nec latuit virtus, eloquij^q nitore.
 Quid mores placidos? quid numen amabile frontis?
 Quid sanctam vera cum probitate fidem?
 Quid loquar ingenij sætus, libros^q disertos?
 A sera dignos posteritate legi.
 Non bene contulerim scriptis insignibus illi
 Ingenio^ue parem iudicio^ue virum.
 Quid tamen hæc profunt? quid rerum plurimus vsus?
 Quid virtus iuuat? quid veneranda fides?
 Num minus in busto puluis nunc, gloria quondam,
 Spes nuper patriæ, nunc leuis vmbra iacet?
 Sic cecidit Cicero, sic maximus arte Melanthon,
 Sic Plato, sic Stagyra natus in vrbe senex.
 Sic cadit, in longos qui viuere computat annos,
 Quem^ue putes semper posse vigere, cadet.

Tam nulli fortuna fidem temeraria seruat,
 Et breuis est ætas, & breue vita bonum.
 Pergite iam Musæ, lucis prænuntius ales
 Stridula dum rauca carmina voce sonat.
 Heu spes fallaces hominum: tot secula degunt
 Expertes sensus lustra per alta feræ,
 Exuujs positus pubescit squamens anguis,
 Et redit exuta visq; vigorq; cute.
 Rupe terit rostrum, tardam positura senectam,
 Incuruum magni præpes adunca Iouis.
 Assyrijs vitam dum finit odoribus, artus
 Fœcunda Phœnix morte reformat auis.
 Solus homo, solus diuinæ mentis imago,
 Nec vi depulerit tela nec arte necis.
 Non si sacra ferat duræ solennia morti,
 Infernoq; cadat victima multa Deo.
 Quæ tibi quæ merces igitur, vir magne, laborum?
 Quæ virtutis erunt præmia digna tuæ?
 Non lachrymæ reuocant defunctos munere vitæ,
 Nec gemitus quidquam, nec pia vota valent.
 Aeaciden centum Diua luxere peremptum,
 Peleus & misera cum genitrice pater.
 Oceanus fleuit senior, longæuaq; coniunx,
 Immensasq; suis fletibus auxit aquas.
 Nec tenuit lacrymas Melite, Panopaaq; virgo,
 Cæruleas mæsta dirupère comas.
 Non tamen immitis mutarunt iura Charontis,
 Flectere non plactus, non potuere preces.
 Hæctora quis nescit tot defleuisse sorores?
 Tot fratres misera condoluisse nece?
 Infelix mater passos laniata capillos,
 Disscuit madidas vngue rigente genas.
 Puluere canitiem fœdans, vultusq; seniles

CARMINA IN OBITVM

Conspersit guttis grandibus ora parens.
 Immemor & decoris soliti liuentia coniunx
 Percussit palmis pectora sæpè suis.
 Astyanaxq; puer refouensq; fouensq; cadauer,
 Effudit questus nocte dieq; graues.
 Nulla per infernas vndas tamen vmbra renauit,
 Quamuis ex alta stirpe creat a foret.
 Fleuit & Euryalum mater miseranda iacentem,
 Nec puduit madidis exululare genis.
 Oscula, dum licuit, suprema sine ordine carpsit,
 Mouit & in trepido frigida membra sinu.
 Post cinerem, cineres haustos ad pectora pressans,
 Ad tumulum gemitus fusa rogosq; dedit,
 Nec tamen æthereas rediuiuus venit in auras:
 Panduntur nulla Tartara clausa prece.
 Sparge rosas hospes, Lauros & sparge virentes,
 Dic, spargo cineri, vir venerande, tuo.
 Quàm subito solitum perdit rosa leta vigorem,
 Vomere vel nimijs æstibus icta rosa:
 Tam subito quoq; vita fugit, fugit ocys vmbra,
 Stare diu summis inuida Parca negat.
 Laurus vt aeterno Parnasis frondet honore,
 Sole nec intenso frigoribusq; perit:
 Sic viret, & longum tua gloria durat in æuum,
 Excubat & cineres pernix ante tuos.
 Nec laudes poterit tantas abolere vetustas,
 Ingenio partum stat sine morte decus.
 Finit ades noctis, tenebras iam discuit Eos,
 Ac tremulas roseo lumine spargit aquas.
 Qualis ad Auroræ fulget Cythereius ortum
 Lucifer, ac radijs astra minor a premit.
 Talis in ætherea mens enitet arce recepta,
 Scilicet aeternæ munera lucis habet.

Illic ærumnis & carcere libera carnis
 Percipit in Christi gaudia vera sinu.
 Et fortis securam malæ, securam laborum
 Ocia cum superis delicias facit.
 Iuncta que sacrificiis, patribus, sanctisq; prophetis
 Cælestis sacro pendet ab ore Dei.
 Subiectosque videt cæli septemplex orbes,
 Astraq; sub pedibus pura micare suis.
 O, vbi Syderei cætus, animaq; piorum,
 Fulget vbi Triadis splendor honosque sacra.
 Quod neque mors, neque vis morbi, neque cura molesta
 Aspirant, vbi pax, vita salusq; viget.
 Surgamus, toto iam Titan orbe refulget,
 Iamq; dies radijs spargit oborta solum.
 Plura dolor, tempusq; vetant: vir maximè salve,
 Salve perpetuum, perpetuumq; vale.

PIIS ET SANCTIS MANIBVS D. CONRA-
 di Gesneri medici, & philosophi clarissimi, uiri pieta-
 te, sapientia, uirtute, eruditione, humanitate præstan-
 tis, qui feliciter & sanctè uitam in terris clausit
 suam: An. M. D. LXV. Mense Decem-
 bri D. XIII.

NICOLAVS REVSNERVS L. SILE-
 sius pietatis ergò dedic.

Siste parum, manesque iube saluere viator,
 Conditus hinc rara vir probitate iacet.
 Dotibus ingenij qui præcellentibus auctus,
 Pæoniae cultor sedulus artis erat.
 Nota viri pietas satis est, testataque virtus,
 Nota domi rerum gloria, nota foris.
 Candidus, innocuus, iustus, pius, integer, æquus,

CARMINA IN OBITVM

Insignis studijs & grauitate fuit.
 Calluit herbarum vires, vsumque medendi,
 Syderei nouit lucida signa poli.
 Abdita naturæ scrutatus iura sagacis,
 Egregia doctor scripsit in arte libros.
 Quos nec longa dies, nec serior opprimeret etas:
 Non vis in dotes mors fera mentis habet.
 Corpus humo positum requiescit, nomen in orbe,
 Spiritus excelsa viuit in arce DEO
 Quisquis es, ô requiem cineri pacemque precatus,
 Incertas lethi discite timere vices.

Requiescit in spe resurrectionis mor-
 tuorum & vitæ æternæ.

ELEGIA IN OBITVM CLARISSIMI
 & Optimi uiri D. CONRADI GESNERI Tigurini,
 Medici & Philosophi celeberrimi & incomparabilis,
 scripta à IACOBO HEIDECO BERN-
 BVRGENSI ANHALTINO.

Qui tot inexhaustos curæ studijque labores
 Sustinuit celebri nomine, laude, fide,
 Qui rerum causas solers scrutatus, in omnes
 Naturæ partes ingeniosus erat.
 Qui Medicam magno conatu tradidit artem,
 Et facili methodo noscere cuncta dedit.
 Cuius & omnigenas curæ sparguntur in artes,
 Cuius in orbe loquens fama decusque viget.
 GESNERVS, fatiis nimium properantibus, eheu
 Artis Apollineæ splendor honosque iacet.
 Immortale decus patriæ & laus inclita terræ:
 Totius Europæ gloria magna iacet.
 Publica Teutonice gentis spes concidit, eheu
 Magno ornamento Teutonia ora caret.

Hunc

Hunc lugete virum, seu vir seu femina: luctus
 Publicus ingentes concutit ille viros.
 Hunc luge Heluetia: huic Germania fundito fletus:
 Funeris exequias vir iuuenisq; ferat.
 Hunc geme: lugubrem miserabilis indue vultum,
 Et tanti Medici tristia fata dole.
 Respice, quantus habet dolor oppida, quantus & vrbes
 Luctus agit: mortis fata inopina dolent.
 Singula tristantur: tellus negat arida flores:
 Indulgent lacrymis aether & vnda suis.
 Ipse suo Limagus nescit bene currere in alueo,
 Exonerans sese, ferre recusat aquas.
 Effluit, & lacrymas gemebundo litore miscet,
 Obuia tam magni signa doloris alit.
 Plangite Pierides, GESNERVM plangite Musae,
 Orba iacet magna Teutona terra viro.
 Heu lacrymosa dies, heu magna iniuria mortis,
 Quae tantum iuris sumit vbiq; sibi.
 Ereprum Medicis columen, munusq; decusq;
 Quo nullum maius, diuus Apollo dedit.
 Occidit ingenui candoris nobile lumen,
 Dixervis, ab probitas simplicitasq; iacet.
 Ingenuum sapiens commendat scriptio pectus.
 Emicat ex scriptis cor animusq; viri.
 Non leuis ambitio: non inuida gloria pectus
 Extimulauit: Amans posteritatis erat.
 Nil intentatum liquit: superauit in ipso
 Conatu vires ingeniumq; suum.
 Singula vestigans studio florente peregit,
 Successu gaudent cura laborq; suo.
 Digna legi monumenta dedit: mirabitur omnis
 Posteritas multi grande laboris opus.
 Quicquid habet tellus, quicquid capit aer & vnda

CARMINA IN OBITVM

*Explicat, & mira dexteritate docet,
 Vnus hic ingenij deuicit dotibus omnes,
 Aſſe facili leges vincere non potuit.
 Et quamuis ſibi nil ſtudio vigilante pepercit:
 Nulla tamen didicit parcere Parca viro.
 Adde, licet multum traxit Apollinis artem:
 Tutus ab inſidijs non tamen huius erat.
 Heu funeſta dies letho hunc demerſit iniquo,
 Suſtulit hunc rapidæ peſtis amara lues.
 Quem labor immenſus nequit oppreſſiſſe, repente
 Mors premit humanis inuidioſa bonis.
 Quid iuuat immites Parca diſrumpere fila,
 Et celeri mortis facta ciere manu?
 Nonne fuit ſatius longæuæ ſtamina vitæ
 Ducere, & humanis conſuluiſſe bonis?
 Heu nimium falſo ſunt indita nomina Parca.
 Parcere non vlli Parca maligna poteſt.
 Nil valet eloquij vis: nil ſapientia prodeſt.
 Omnia ſubiiciunt fata ſeueræ neci.
 Diues inopſq; pari cenſentur munere vitæ,
 Quemq; manet ſua mors, interitusq; rapit.
 Tam nihil eſt vſquàm conſtans: ludibria vitæ
 Ambiguo remeant, ſtantq; ruuntq; loco.
 Ludit in humanis leuis inſtantiâ rebus,
 Preſentemq; latet funeris hora diem.
 Sola ſui neſcit virtus omniſcîa finem,
 Expers interitus viuida ſola manet.
 Magna viri virtus, operoſaq; gloria famæ
 Viuet in æternos non moritura dies,
 Viuet honos operum, viuacis nomina laudis
 Semper erunt, ſemper viuuet honos operum,
 Scilicet vtilitas ex ipsis prodita rebus,
 Materiam æterno tempore laudis habet.*

Semper honos nomenque tuum GESNERE manebunt,

Dum viridi campo flosculus vllus erit.

Florida dum Phœbi laurus frondebit in horto,

Candida doctrinæ fama superstes erit.

Æternum pariunt præclara volumina nomen,

Et laudes celebrant propria scripta tuas.

Eloquij laudes operum pars maxima cantat,

Cantat in Eois occiduisq; plagis.

Nunc GESNERE pijs placidè requiesce sub vmbriis,

Dum lucis redeat fax animosa tibi.

Mirandasq; operum causas introspecte mundi.

Cum dabitur sensu nobilitate frui.

Vive DEO æternum cæli viridaria lustrans:

Vivat in inuictis meus preciosa DEO.

IACOBI HVLDRICHI.

Tristia lugubri plorat tua fata gemendo

Carminè, doctorum copia magna virum.

Quæ tibi pro meritis sic dignos reddit honores,

Et facit officij munia digna sui.

Post illos etiam liceat mihi plangere mortem,

Desendam meritò, vir venerande tuam.

Te, patriæ lumen fueras qui, lausque, decusque

Ab, quod tam subito mors inopina tulit.

Te, tantum, maiora viris maioribus ausum

Scribere, in æternum non peritura, virum.

Et quod lethæo fœdis tua pressa sopore

Membra iacent tumulo, vermibus esca modo.

Heu dolor, heu luctus, Patriæ studiosa iuuentus,

Quæ meritò tanto nunc gentis orba viro.

Ab, studia ac linguas, naturæ arcana profunde

Persecutata diu, morte relapsa tua.

CARM. IN OBITVM D. CONR. GES.

*Ah quod non licuit longos tibi viuere, plusquam
Nestoreos annos, vt bene dignus eras.
At frustra gemimus, cum tu iam cœlica regna
Lustres, quæ vitæ spes fuit vna tuæ.*

FELICIS TRVBII TIGVRINI,
Gesnerus loquitur.

*Cum nossem terras, nossem genus omne ferarum,
Æthereumq̄ genus, squamigerumq̄ genus:
Plantarum seriem cum vellem ponere certam,
Mors operi intentum reperit atra meo.
Et Gesnere tibi, dixit, spectanda supersunt
Nunc tandem rurili sidera celsa Poli.
Linque igitur terras, & corpora linque caduca,
Cum CHRISTO in cœlis viuere posse datur.*

RODOLPHI COLLINI SENIO-
ris Tigurini.

*Et iuuat, & tædet suprema reuoluere dicta,
Quæ Gesnere mihi iam moriture dabas.
Chare vale: dixit: præceptor, te duce linguam
Atthidos, à lustris octo ferè, didici.
Ex quo te colui semper, docuique vicissim.
Nunc moriar: vitæ mors mihi principium est:
Mitte senex lachrymas: quoque te manet altera vita,
Læta magis, regno mox in Olympiaco.
Felices vbi cum Domino viuemus I E S V
Omnibus exuti sollicitudinibus.*

Ibimus omnes.

CASPARI VVOLPHI TIGVRINI MEDICI

ET PHILOSOPHI ὙΠΟΣΧΕΣΙΣ, SIVE

de Con. Gesneri stirpium historia ad Ioan. Cratonem S. Cæs. Maiest. medicum
excell. Pollicitatio.

VM & egregia virtus & excellens doctrina, prudentiaq; tua, qua nimirum ipse etiam Diuus Ferdinandus Cæsar adductus, te sibi medicum esse voluit, multis modis mihi cognita perspectaq; esset, meq; etiam ad te non minus colendum quam diligendum iam pridem excitasset: quo officij genere, quãti ego te faciam, tibi comprobarem, sæpe malcumq; mecum, ornatissime Crato, cogitavi. Et quãquam huic meo desiderio, ingenij mei mediocritas in hunc vsq; diem obstiterit, meq; à suscepto non, opinor, illiberali consilio retraxerit: præsens tamen occasio quæ tibi fortè neq; omnino iniucunda, neq; à tuis prorsus studijs aliena, fecit vt hinc animi mei mirabiliter erga te propendentis desiderio, audentius satisfacere. Cæterum voluntati atque studio huic meo calcari addidit, felicis memoriæ doctissimi viri Conradi Gesneri (cuius præmaturam mortem, cum iacturam totius reipub. literariæ coniunctam habeat, merito omnes lugemus) sedula & frequens vt hoc agerem, exhortatio. Quod quidem ego in eum finem ab ipso factitatum nunc demum intelligo, vt in re aliqua graui peragenda, qualem ille, si quid fortè accidisset, mandaturus mihi esset, haberem apud te, magnum meorum conatum atq; cogitationũ repositorium præsidium. Et profectò citius, quam quisquam sperare posset, hoc ita euenit. Etenim cum quinto Idus Decemb. graui morbo ac maligno carbunculo affectum & correptum sese sentiret, nec satis quem exitum morbus esset habiturus à quoquam iudicari posset, consilium

suum pluribus mihi verbis aperuit ac patefecit. Ac primò quidē
 suppellectilem multam & variam pro stirpium concinnanda hi-
 storia, quam in Museo hinc inde, ut sit in negotiorum multitudine,
 sparsam habebat, suo quamque loco non ostendit solum, sed ut
 eam mihi curæ esse velim pluribus verbis etiam atque etiam com-
 mendat. Ac quanquam mihi etiam antea cum opera mea ad dige-
 rendam hanc materiam, atque ad perlegendos nonnullos huius
 generis libros vteretur, qua via ac ratione tantum opus perfici
 posse, cogitaret, indicasset: tamen hoc tempore cum id mihi relin-
 quendum arbitraretur, plenius ac melius monstravit. Cumq̄
 hanc ipsam historiam, non solum medicis ac philosophis necessa-
 riam, verum etiam aliarū artium ac facultatum doctoribus mi-
 rum in modum vtilem iudicaret, essetq̄ ipsa multis iam annis ab
 optimis quibusq̄ ac doctissimis avidissime desiderata: hoc ipsum
 præterea, quod pro suo iure imperare debuerat, à me petijt, ut hūc
 laborem etsi difficilem, vtilem tamen & expectatum, suo nomine,
 si ex hac vita fortè dominus eum euocaret, non grauatè perficien-
 dum susciperem. Atque huius quidem rei, cum alij multi testes
 esse possent, tum illud ipsum satis claro & evidenti argumento
 est, quod vniuersam simul herbariam suppellectilem, schedas om-
 nes, tum libros etiam ad eandem necessarios adhuc viuus & si-
 bi benè constans, certo precio indicatos assignarit. Et quanquam
 hac ingenij & sapientiæ laude mirificè præ cæteris esset ornatus,
 ut de vno quoque commodè iudicium ferre posset: existimaui ta-
 men, id quoque illi hoc in loco impedimento fuisse, quod plurimis
 alijs officere solet, ut amore & beneuolentia erga me quadam du-
 ctus (quod ego non semel egregiè sum expertus) plus mihi quàm
 reuera præstare possim, tribuerit. Ego hoc eius sermone, hacque
 petitione in eas angustias sum reductus, ut diu inter spem me-
 tumque dubius hæserim, nec satis quid huic inopinatæ petitioni
 commodè responderem, habuerim. Vbi ille, cum hesitantem me,
 tardioremque ad responsum animaduertisset, hoc ipso animum
 quasi reddidit, quod amicos suos viros doctissimos & humanitate
 præstan-

præstantes, quorum animos partim officijs, partim sua ipsorum voluntate promptos sibi conciliaffet, quosq; hæcenus suorum consiliorum atq; actionum & authores & fautores habuisset, auxilio mihi atq; consilio affuturos non dubitaret. Hoc, eximie doctor, hoc inquam fuit, quo adeò me excitauit, vt remotis quæ obstare videbantur impedimentis, petitioni quamuis difficili, præsertim iam iam morituri cesserim. Quàm enim iniquum, prorsusq; ab omni humanitate alienum sit, iustæ & amicæ amicorum iam iam debitum naturæ persoluentium, petitioni aliquid denegare, norunt homines omnes à quibus humani nihil est alienum. Atq; his ad hunc modum inter nos, quatuor ijs diebus, quibus cum morbo conflictabatur, actis & transactis, quinto deinde die, qui erat Iduum Decemb. hora noctis vndecima, piè & tranquille fato fungitur.

Igitur eo mortuo, cum hæc eius libraria suppellex omnis ex pacto ad me translata esset, & illud chaos ego vtcunq; digessissem: hoc imprimis factò opus esse iudicaui, vt quid de hac tandiu expectata stirpium historia deinceps sit sperandum, edita in lucem Polliticatione publica, declararem. Ad te verò, doctissime Crato, hoc mihi scribendum duxi: partim vt tuam illam humanitatem & benevolentiam, qua erga omnes literarum ac scientiarum cupidos affectus es, familiariter ad me quoq; transferrem, sicq; eadem opera, meo desiderio satisfacerem: partim verò, vt per te omnes intelligant, quid de multis & magnis Gesneri nostri ingenij & laboris monumentis posteritas sibi debeat ac possit polliceri: quandoquidem & eo in loco es constitutus, in quem tot millia hominum vsq; confluunt, & auctoritate quoq; ita apud omnes vales, vt omnium oculi, in te vnum quasi conuersi videantur. In his autem etsi multæ sint & variæ sibi edæ, eaq; pulcherrimæ & maximarum utilitatum plenæ: primæ tamen partes herbarum materiarum debebuntur. Etenim ea historia vbi perfecta fuerit, magni cuiusdam circa stirpium historiam, & rem rusticam, commentarij vice esse poterit, vt Medicis, philosophis, physicis, philologis, omnibus, apprimè non solum utilis, sed & necessaria futura sit.

etenim & varia, multiplex, πολύχρηστος & erudita erit, & noua multa, subtilia, ardua & exquisita complectetur. Cum enim res herbaria, omnibus propemodum, quemadmodum & re ipsa est infinita haecenus habita sit, idque partim ob stirpium numerum maximum, multiplicemque singularum differentiam, partim vero etiam ob locorum maximam, in quibus gignuntur diuersitatem (quae singula & obseruare & perlustrare vnus hominis tum aetatem, tum laborem superant) vnus Gesneri opera, studio, & labore, haec infinitas ad certum propemodum numerum redacta alicui videri potest. Tot enim numero plantarum figuras, magno adhibito iudicio inter se distinctas, collegit, ut nullas praeterea toto terrarum orbe superesse, merito aliquis existimauerit. Sed & eam difficultatem, quam locorum peperit huic studio diuersitas, partim quidem suismet ad varia & longinqua loca peregrinationibus, quae non semel maximo cum vitae discrimine adiit: partim vero doctorum hominum, diuersis in locis, ad quae ipse ob corporis valetudinem, aliaque incommoda penetrare nequiuerat, habitantium, liberalitate sustulit, cum totius ferè huius vniversi rara & singularia in hunc vnum locum congesta videantur.

Collegit siquidem viginti ferè annis continuis (ab ipsa namque adulescentia naturali quodam impetu ad hoc studium ferè batur) magno iudicio, singulari diligentia, & summo studio, multorum amicorum Italiae, Germaniae, & Galliae laboribus, lucubrationibus, donisque adiutus, icones herbarum plurimas, ut etiam earum numerus ad 1500. figurarum differentias excreuerit. Nec dubium est, quin pro eo atque erat industrius & diligens naturae investigator, si vitam ei Dominus prorogasset, intra hoc biennium, quo absolutum iri hoc opus sperauerat, multo plures conquisiuisset, ut sine controuersia, haec historia omnium antiquorum & recentiorum huius argumenti scripta, multis modis vicisset. Neque vero hanc commoditatem solum habet praesens opus, sed etiam veterum auctorum, qui hanc tractarunt materiam, Theophrasti videlicet, Dioscoridis, Galeni, Plinij, Arabum praecipue, & alio-

rum quorundam controuersia, & pugnantes sententia tum circa nomina, tum descriptiones herbarum, mutua & diligenti Gesneri nostri collatione, quantum quidem per ocium licuit, magna ex parte conciliantur & restituantur: & forte (quod sepe ab eo dictum memini) in hoc studij genere, nemo haecenus exiit, qui tantum praestiterit, quantum ipse. Atq; hoc ita esse res ipsa aliquando, Deo opt. max. conatus nostros feliciter adiuante, testabitur. At quam hoc sit futurum utile, quamq; necessarium, ij nouerunt tantum, qui intelligunt hos authores fundamenta & prima iecisse principia huic physiologiae parti, neminemq; posse feliciter in ea proficere, qui in his non sit diligenter prius versatus. Sed praeter hos ipsos authores, plures alios supra ducentos huic tractandae pro dignitate historiae adhibuit, quorum partem maximam contulit ac perlustrauit ipse, aliquam verò etiam ego ab eo instructus. Ex quibus, quaecunq; huic proposito seruebant, vel integra descripta sunt, vel saltem ut reperiri postea possint, notata. Sed & inspiciendi adhuc restant plures alij: & ex medicis quidem prae se atq; philosophis, Hippocratis plurima, Galeni quaedam praesertim de paratu facilibus, Auerrhois Colliget, & Aristotelis problemata, &c. Ex recentioribus verò Manardi, Mundella, Mathioli, Langij epistola, Montagnana consilia & quidam alij. Ex Poëtis quoq; aliqui restat. Et haecenus quidem magno studio & laboribus improbis stirpium historiam optimus Gesnerus promouit & produxit.

Eandem diligentiam adhibuit in pingendis herbis, & viua earum effigie imitanda, quarum centum foret & quinquaginta ab ipso authore, ea arte & industria perfectae & elaboratae iam sunt, ut idem de his suis picturis merito dicendum sit, quod Plinius de Zeuxi nobili pictore refert, quod nimirum tanto ingenio uas pingendo representasset ut deceptae aues ad eas tanquam plane veras aduolarint: aut quod de Apelle memorant historiae, qui tanta artis pingendi peritia equam ad veram expressit, & similiter canem, ut praetereuntes equi adhinniret, adlatras

rent canes. At quàm hoc sit verum, appositæ ad finem huius, figurae faciliè testabuntur. Reliquas verò ad viuum, pro vt ex suis, partim amicorum & aliorum hortis habere potuit, suis coloribus in charta, magnis sumptibus pictas, post se, inter reliqua herbarij fragmenta reliquit: partim ad sui oblectationem, partim vt melius ceu ad perfecta archetypa delineari postea in ligno possent, partim etiam vt opere impresso & absoluto colores etiam commodè adderentur pro ijs, qui sumptus maiores facere vellent emptoribus. Si quas verò ad viuum habere nõ potuit, ab amicis hinc inde vt ad viuum in charta resercentur, eiùs mittantur, petijt & exorauit. Eius generis multa restant, ab amicis exoranda. Et quoniam in figurarum proportione & magnitudine à quibusdam hactenus qui plantas effingi curauerunt, parum ad modum cum emptoris, ne sumptu grauaretur, tum eius qui discit in dissimilitudine, ratio sit habita, ideoq; plantis maximis & minimis ferè sine discrimine vna eademq; magnitudo sit tributa, hoc suo de plantis opere, quemadmodum & in reliquis suis omnibus, admodum circumspèctus & prudens Gesnerus, herbis maximis, hoc est, cubitos quatuor æquantibus, aut etiam excedentibus, maximam formam, nempe sex pollicum Roman. tribuit: minoribus verò minorem habita proportionis ratione: veluti bicubitalibus, trium pollicum: tricubitalibus, quatuor cum dimidio, &c. minoribus verò eandem fortè, ne nimis parua, & idcirco cognitu difficiliore fierent imagines. Eius generis nonnullas inferius quoq; apponemus. Ceterum quoniam partes singulae quæ stirpibus insunt, multa in integra delineatione admodum minuta reddantur, vt ne à pictore quidem ita satis subtiliter & distinctè pingi possent, neq; si hoc fieri potuisset, ab insipientibus cognosci: iuxta integram formam, plerunq; partes aliquas maiusculas, vt florem vel semen, fructum aut folium, &c. pingi voluit. Fructuum etiam interiora, quemadmodum in quibusdam etiam seminum, nonnunquam anatomice spectanda videbuntur. Cuiusmodi anatomen inferius in Terebinthi fructu, cuius folliculus in quo culices latent, seorsim depictus

depictus & in partes dissectus, vt interiora etiã videri possint, spectandam exhibemus. Atq; hæc formatũ ratio, vt diuersis librorum formis magnis & paruis accommodata erit: sic etiã & Dioscoridi, Plinio, & Theophrasto, qui apud me, innumeris in locis à Gesnero emendati, & commentarijs quibusdam illustrati, magna cura seruantur, omnino aliquando conueniet. Neq; enim maioribus formis opus est, si ex parua propriè & probè picta, lectori & inspicienti satis fiat.

Sed figurarum quoq; modus statuendus est, ne vel hoc ipso emptori molestiam exhibeamus. Si quis enim minutatim singulas persequi vellet, & vulgares illas passimque obuias & notas (quamuis aliè alijs regionibus notæ & vulgares sint) & in quibus error nullus contingere potest, pictura exhibere, ad duo fortè vel tria millia figurarum numerus excresceret, sumptusq; augetur. Hoc vt præcaueret author incommodum, vel prætermittere vulgares cogitabat, vel si quæ inter aliquas cognatio videretur, in vnam formam conijcere. Id quod ab ipso in Absinthij aliquot generibus inferius positis, obseruatum est, cum parum differre videantur. Sexus quidem differentias in omnibus fermè reperiri animaduertit, ex flore, folio, radice, sapore, odore, facultatibus, præcipuè verò & maximè ex seminis similitudine & fructus, coniecturam faciens: sed ita in aliquibus parum differentes, vt pictura exprimere, minimè existimauerit necessarium. At vbi notabile aliquod discrimen occurrit, quemadmodum nec debuit, ita nec voluit eius imaginem aut picturam prætermittere.

Ac hætenus quidem in genere, quid de hoc opere sit sperandum, quidue hucusq; author præstiterit, vtcunq; sumus persequuti: demq; etiã orationis quadam affinitate, figurarum quarum hoc in libro vsus erit, substantiam, quantitatem & qualitatem explicauimus.

Nunc porrò totius operis rationem vberiore reddemus, vt intelligant omnes, quod etiamsi nobis peritissimus atq; inge-

niosissimus huius operis artifex, fato prematurè sit ereptus: su-
 pereffe tamen adhuc, & posteritati conseruari, non materiam
 solum, quæ amplissima est & varia, sed modum etiam seu or-
 dinem, præcipuum huius futuri operis instrumentum, quo nimi-
 rum ipse author, siquidè supervixisset, usus fuisset. Et quamquam
 à principio huius suscepti sui consilij, aliquandiu quem seruare
 ordinem vellet, dubitavit, Dioscoridèmne, qui secundum locos
 quosdam ac quasi per genera & species, hoc argumentum tracta-
 vit, sylvestria scilicet, sativa, cerealia, legumina, spicata, lactan-
 tia calida, lactantia frigida & huius generis alia separando, se-
 queretur: an verò de quaq; stirpe seu planta congereret prius,
 quacunq; de ijs veteres scriptores Dioscorides, Hippocrates, Ga-
 lenus, Plinius, Avicenna, & alij complures, haberent: corollaria
 verò deinceps singulis ex recentioribus partim, partim ex suis
 ipsius observationibus adijceret: tamen in eam tandem descendit
 sententiam, vt literarum ordine, quem etiam prius in animalium
 historia tenuisset, Galeni auctoritate, & doctissimi Fuchsij, sin-
 gulis spectandas proponeret & explicaret. Mouebatur ad hoc
 consilium, tum quod inumeras schedas prius ita digessisset, & fa-
 cilis amanuensium opera vti posset, tum verò cum Lexici in-
 star futurus liber esset, non medici solum, sed & alij facilius quæ
 vellent inuenirent.

Cæterum & hoc quoq; eum aliquandiu sollicitum tenuit, vno
 ne omnia, quæ de hoc argumento dici possent volumine compre-
 henderet, an verò in diuersos tomos, pro materiæ diuersitate di-
 stribuere, melius aut commodius esset. Etenim cum prolixè, co-
 piose, diligenterq; de ijs omnibus esset scripturus, quæ de herbis
 dici possent, vnde liber partim fieret Grammaticus, quo nomina
 & etymologiæ Græcè, Latine, Arabicè, Hebraicè, &c. expli-
 carentur: partim vero Physicus seu Historicus, qui descriptio-
 nes singulares plantarum, genera & species, tempus quo florent,
 germinant, semina aut fructus faciunt, & huius generis multa
 tractaret: partim etiam Medicinalis, in quo peculiariter de vi-
 ribus

ribus & facultatibus plantarum, ut sunt vel alimenta vel medicamenta ageretur, iterum dubitavit, utrum tribus peculiari-
 bus libris distinguere, satis commodum foret. Aliquando verò
 duobus tomis concludendam censuit, quorum prior plantas vsi-
 tatas literarum ordine descriptas contineret: posterior verò eo-
 dem ordine rariores. Aut rursus nulla habita plantarum ut rare
 aut vulgares sunt, ratione, altero quidem herbarum natura pro-
 ximè & proprie, nimirum nomina, descriptiones, temperamen-
 ta & facultates secundum elementorum ordinem describerentur,
 altero verò Grammaticalia, vocabulorum etyma, textuum
 emendationes, & in vniuersum Philologia tractaretur: quorum
 hic Lexicon vocabulorum, ille verò rerum medicarum aliarumq;
 Historia appellanda fuisset. Verum cum tandem omnia coniun-
 gere constitutum sibi esset, eam in ipso opere concinnando, siqui-
 dem vixisset, seruatorum, & me, si ipse è viuus excederet, obser-
 uare debere indicauit viam ac methodum, quam etiam antea in-
 animalium historia seruauit: nempe ut primum caput, quod ille
 alibi *A. litera* significatum voluit, Nomen obtinisset. Collegit
 autè pro hoc capite linguas plures quàm ante ipsum fortè nullus.
 Latina vetera è Plinio & Celso; noua & barbara ex recentiori-
 bus. Hebraica ex veteris testamèti lectione & Lexicorum. Ara-
 bica & Persica ex scriptoribus illis Barbaris, qui de re medica
 extant: & horum quidem plurima contulit, quæ corrupta, literis
 pro se inuicem positis, hinc inde ab eiusmodi scriptoribus lege-
 bantur: in eo, ut dixi, laborauit plurimum, & plurimum lucis
 Arabicis scriptoribus attulit. Græca, ex Theophrasto, Dioscor.
 Galeno & Lexicographis. Italica ex Mathiolo, Amato, Anguil-
 lara, &c. Rhetica, hoc est, Rhetorum in Apibus, ab amicis pas-
 sim. Gallica, ex Ruellio & sua ipsius obseruatione. Hispanica, ex
 Amato, Mathiolo & quodam alio libro. Germanica, partim ex suo
 ante annos fortè viginti edito, partim ex Fuchsio & Trago, &c.
 Belgica ex Dodoneo. Anglica, ex Turnero et Eliota dictionary.
 Illyrica, Bohemica & Polonica ex diuersis quoq; scriptoribus.

Barbara diuersa, vetera quidem ex additis Dioscoridi nomen claturis; recentiora verò vt Turcica, ex noui orbis descriptione. Hæc ita in plurimis, cum in omnibus fieri nequaquam posset, obseruauit. Secundum caput, seu B. literam descriptionibus, quæ à sexu, folijs, radicibus, fructibus, seminibus & similibus sumuntur, dicauerat, ex quibus veterum præponendas censuit, Dioscoridis, Theophrasti, Plinij & aliorum, post has verò suum & aliorum iudicium additurus. Tertium caput, siue C. de tempore quo vel emittunt florem, futurum erat, quemadmodum Heliotropium, Theophrasto, solstitio tantum floret: vel germinant aut fructum ferunt, aut quibus in locis vberius naturæ quadam proprietate proueniant, vt cucumeres & cucurbitæ aquas ita appetunt, vt si in vasculo, ijs è proximo subiiciatur, paucorū dierum spacio adrepentes, cognoscentur descendisse, eadem verò exicata, reuerse, decuruantur. Quarto loco, sub D. litera, sympathias & antipathias herbarum, tum quas inter se mutuò, tum cum alijs rebus diuersis habent, explicandas censuit. Eius rei exemplo sunt, eadem cucurbitæ, quæ vt aqua mirum in modum delectantur, ita oleum tam infense oderunt, vt si illis loco aquæ apponatur, in contrariam omnino partem vergant, aut si minus possint, sese contorqueant. Quinto deinde capite, hoc est, E. litera, plantarum cultura, siue quæ ad rem rusticam & hortensem spectant, explicanda erunt. Vt cum in quarundam plantatione aut infusione Lunæ motus spectandus est, quemadmodum nonnullæ herbæ aut arbores sunt, quæ si Luna in terreis signis versante plantentur, subterraneas partes vegetiores acquirant. In aëreis contra, ampliores ramos diffudent, ac fructuum & foliorum luxuriabunt vbertate, nisi Luna fuerit impedita. Sexto capite vel F. litera, de ea stirpium utilitate agendum arbitratus fuit, quam corpori vt alimenta, præbent: ac primum simpliciter, quæ in cibum admittantur aut nō: deinde quoq; medicè quàm id salubriter aut commodè fiat, & quale hoc alimentum tenuene an crassum sit. Tum etiam nonnihil de apparatu, partim ex antiquis, & ijs qui

hodie

hodie extant, partim verò ex sua & aliorum doctorum diligenti & curiosa obseruatione. Septimum caput, quod G. litera significatur, simplicium medicamentorum remedia & facultates continebit, ex libro veterum, recentiorum, manuscriptis plurimis, proprijs & amicorum experimentis congestum, temperamenta quoque & facultates secundas, tertias & quartas comprehendens. Hoc capite multa commemorabuntur mirabilia & naturæ secreta, eritque omnium & copiosissimum & amplissimum. Vltimo capite, sub H. litera, Philologia locum obtinisset. Et ad hoc quidem caput, quicquid ad Grammaticam, linguas diuersas, prouerbia, similia, apologos, Poëtarum dicta, denique ad verba magis quam ad res, pertinere videbitur, coniiciendum erat.

In horum omnium tractatione & explicatione, etsi variæ admodum & diuersæ sint doctorum virorum qui hanc Physiologia exornarunt partem, sententiæ, proindeque multæ, magnæ contentiones; hoc sibi propositum Gesnerus noster in illo tam controuerso opere habebat: neminem à quo dissentiret recentiorum acerbius adoriri, ne ad conuicia & contentiones illos aduersum sese excitaret. Quin potius si ab aliquibus dissentiret, cogitauerat, non verbis, non conuicijs, non calumnijs, vt solent ἀποστωλίδες Euripidis, sed rebus ipsis & quibus posset argumentis veritatem proponere. Placent mihi (aiebat) Græci, qui pugnam inchoaturi; Ἰσταν σιγή, vt inquit Homerus: nō placent Troiani, qui κλαγγή τ', ἐνοπή τ', ad pugnam proruebant.

Et quanquam illi hæc in vniuersum methodus, hoc tempore, ad operis huius perfectionem admodum probata esset, ob eas nimis quas paulò ante enumeravi causas, tamen quoniam vnius anni labor non erat futurus, aliæque tempora, alia atque alia consilia dare, non nesciret: liberum mihi fecit, adhibito amicorum & doctorum virorum iudicio, eandem pro temporis, aliarumque circumstantiarum ratione, immutare, & consilio ex presentis temporis constitutione, quod, vt inquit poëta, rerum omnium est primum, capto, optimam doctis que imprimis probatam methodū sequeretur.

Et hæc quidem sunt ferè omnia, quæ de stirpium historia doctissimus Gesnerus ante eius obitum, mihi communicavit: quæq; ego & tibi, optime Crato, & cæteris doctis reib; herbariæ peritis communia esse volui. Imprimis verò apud omnes constet, non studiosè solum à me & curiosè ea conservari omnia, quæ ad eam perficiendam ipse congesserat, verum etiam, Εὐδωαμαὶ τελευτά γε, καὶ εἰ τελευσέμερόν ἐστι, ut inquit ad lunonem Venus apud Homerum, primo quoque tempore eius editionem moliri. Atque vicinam paucorum dierum esset opus, næ ego ut diutius desideraretur, haud committerem. Verum enimvero, cum & ipsa futuri operis magnitudo atque moles, & figurarum multitudo & varietas, & ipsum denique argumentum per se, non leuem difficultatem faciant: sitq; præterea alieno in opere, labor, qui laudem mereatur difficillimus, non dubium est, quin his de causis cita eius diuulgatio, impediatur. Difficultatem verò etiam auget mea ipsius tenuitas. Cum etenim neque ingenio aut doctrina, neque rerum usu egregiè sim instructus, verendum mihi est, ne quæ optimus Gesnerus tot nocturnis vigilijs, dierumq; sudoribus nobis peperisset, ego parum doctè in publicum promere pergam. Quem enim artificem, hoc opus requirat, non ignoro, eoq; magis intelligo, quo sæpius vetustissima Orphæi poetæ carmina in memoriam reuoco, qui inquit:

Φῶτα δ' Ἰζήται ταλακάρδιον: ὅς κεν ἐκείνῃ
 Εμμεμαῶς περὶ ὄτῳ, μρωινήσειτε κάμοιστε,
 Ὅς τε δὶ δ' ἀσκήται, καὶ ὅς εἰδ' ὄτας ἐξερπεινοί.

At verò cum intelligam in hunc usum Dei opt. max. voluntate ad me hæc bona tanquã ex fonte quodã deducta, & ipsi quoq; Gesnero sic fuisse visum, ut ea mihi relinqueret, nimirum ut eadè benignè ac fideliter in alios quoq; scientiæ cupidos corruuarem, nec, quod quidã inauspicari facere assolèt, dum si quid illi paulò acuratiore studio comparatum habent, protinus in arcana sua secretioraq; intrudunt, posteritati inuiderem. Parabo, bonis auib; hoc opus (φιλέει δ', inquit Æschylus, τὰ κάμωνι σὺ πᾶσι δειν θεός)

si non

si nō quale vellem, at quale potero, pro animi & ingenij facultatibus, non pro dignitate rei. Quod si tāta mihi esset facultas, quanta est promptitudo & desiderium, bonam vel potius certam in spem venirem, plurimum me praeſtiturum. At malo facultatem à doctis in re tanti momenti desiderari quàm voluntatem, & audacē me potius quàm inuidum existiment. Audacia siquidem in re non mala, & ab animo bono profecta, leuis quaedam culpa dici potest, in vitio tamen non est: cum inuidia sit deterrimum vitium, & omnes inuidum vno ore oderint, audacem verò multi excusent, accuset nemo. Igitur pulcherrimam illam viridantis & fructicans naturae partem à clarissimo Gesnero nostro ceptam, & longo satis tempore, multisque vigilijs & laboribus congestam mihiq̄, relictam, excolere atque perficere conabor. Sed ita, vt his nihil, aut si aliqua erunt, non nisi cum praefatione, sum additurus, sola Gesneri sententia, vt vt ab ipso scriptam inuenero, contentus. Nec desinam quantum quidem omnibus ingenij neruis contendere potero, donec ad finem ac quasi portum, omnis naturae domino fortunante, peruenero. Si quid desiderabitur, minimè mirum ei fuerit, qui quas difficultates habeat haec res coniunctas, non ignorauerit: ἀπειὶ δ' ἐν μεγάλοις τὸ θέλημα μόνον. Et omnibus bonis in rebus, conatus in laude est, effectus verò in casu.

Vnum hoc restat, à te, ornatissime Crato, caterisq̄ doctissimis amicis & familiaribus nostri Gesneri, exorandum, vt, quam ille mihi de vobis spem fecerat, quamque mihi ipsi de vobis sum pollicitus, eam pro vestra facilitate, confirmetis: ita fiet, non dubito, vt posthumum hoc opus, Gesnerum parentem agnoscat, doctis que omnibus & rei herbariae peritis probetur, & laudem mereatur. Quod vt faciatis, consilioque me (quando excellentem prudentiā vestram fugit nihil) inuocetis, & opus conficiendum mecum suscipiatis, maiorem in modum à vobis peto atque contendo. Et hoc quidem peto diligentius, quàm si res mea esset, quo est honestius

CASP. VVOLPHII DE GESNERI

de amicorum veilitate laborare, quàm de sua. Et hæc quidem habui, quæ de tam laborioso & immenso stirpium opere pollicerer: cui ut quam primum in studiosorum gratiam satisfacere possim, meque promisso fideliter & citò exoluam, Deum optimum maximum obnixè orabo, atq; ut alij idem precibus apud Deum contentant, etiam atque etiam rogo.

Sed te quoque humanissime Cræto, maiorem in modum rogatum velim, primò, hanc meam de C. Gesneri mei præceptoris, cuique coniunctissimi stirpium historia, Pollicitationem, optimo certè & eo omnino, quo dixi, animo institutam, tibi que (quamvis nimium fortè confidenter) inscriptam, æqui bonique consulas. De inde, quanquam mihi non est dubium, quin cum antehac erga omnes, nunc iam etiam, tuæ constantiæ gratia, mansurus si in eadem erga me quoque humanitate & benevolentia: tamen abs te vehementer peto, ut quam multis ostendisti benevolentiam, mihi quoque communem esse velis, meq; si ullam in mea amicitia spem habes, in tuorum numerum recipias. Ego omne meum studium, omniaque officia, & si quibus alijs rebus honestè vel commode vel vsui esse possim, tibi vicissim summa cum obseruantia offero atque polliceor. Cura ut valeas. Tiguri

Helueticorum, pridie Idus Martij.

Anno salutis 1566.

FIGURÆ

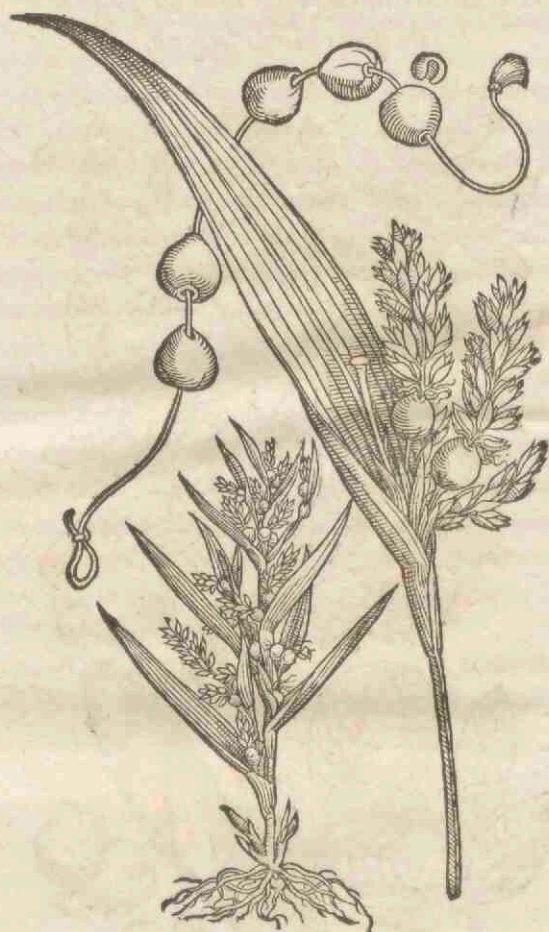
FIGURAE STIR- PIVM.

*Terebinthus cum floribus & folliculo
in quo culices latent.*

FIGURAE STIRPIVM

Lachryma Iob. à D. Kentmanno Gesnero communicata.

Cuminum

Cuminum sylvestre.

FIGURÆ STIRPIVM.

Cassia Monspelij dicta: cuius radice utuntur aliqui pro lignea.

Ornithox

*Ornithogalon maius & minus: minoris
autem radix hic seorsim
pingitur.*

FIGURAE STIRPIUM.

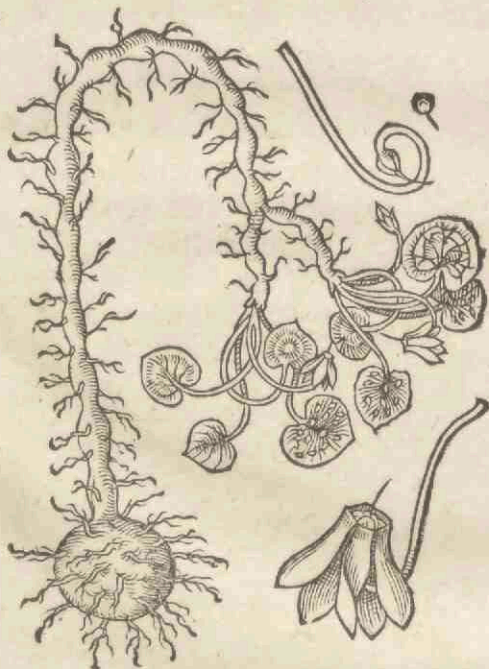
Absinthium santonicum, marinum quibusdam.
 † *Herba seminis sancti à Calceolario Pharmaco*
poeo Veronensi missa. A Semen sanctum.

* *Santonici species maiuscula et longius*
sculis foliolis.

Cyclami-

Cyclaminus μαχεόριον à D. Kent-
manno missa.

Emendanda in carminibus.

- Pag. 32. fac. 2. linea 4 ad sicut, lege, ad sicut.
 Pag. 33. fac. 1. linea 29 uinctis, lege, uinctis.
 Pag. 35. fac. 1. linea 14 loquitur, lege, loquetur.
 Pag. 36. fac. 1. linea 26 lectum, lege, lethum.
 Pag. 39. fac. 2. linea 5 Aonia, lege, Aonio.
 Pag. 38. fac. 1. linea 26 dirupere, lege, dirupere.
 Pag. 38. fac. 2. linea 11 trepido, lege, tepido.

644119

1871

REVEREND FATHER

OF THE

MISSION

HERBARIUM

Faint, illegible text, possibly a collection or accession number.

